LATVIJAS REPUBLIKAS
SAEIMA

Parlamentārās izmeklēšanas komisija par Rīgas valstspilsētas centralizētās siltumapgādes sadārdzinājuma iemesliem un enerģētiskās drošības riskiem nākotnē

Nod. maks. kods 900 000 283 00 • Jēkaba iela 11, Rīga, LV-1811
saeima@saeima.lv

Rīgā

Datums skatāms laika zīmogā
Nr. 231.2.9/18/3-2-14/26

Saeimas Prezidijam

Par gala ziņojuma iekļaušanu Saeimas sēdes darba kārtībā

Lūdzu aizstāt dokumentu Nr. 232.2.9/18/3-1-14/26 ar jauno, precizēto dokumentu Nr. 231.2.9/18/3-2-14/26.

Pielikumā:

1. *Gala ziņojums uz 55 (piecdesmit piecām) lapām;*
2. *Komisijas locekļa Uģa Rotberga atsevišķais viedoklis uz 8 (astoņām) lapām.*

Komisijas priekšsēdētājs (paraksts) Andris Kulbergs

* Šis dokuments ir elektroniski parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.

LATVIJAS REPUBLIKAS
SAEIMA

Parlamentārās izmeklēšanas komisija par Rīgas valstspilsētas centralizētās siltumapgādes sadārdzinājuma iemesliem un enerģētiskās drošības riskiem nākotnē

Nod. maks. kods 900 000 283 00 • Jēkaba iela 11, Rīga, LV-1811
saeima@saeima.lv

GALAZIŅOJUMS

Rīga, 2026

SATURS

Lietotie saīsinājumi *3*

Kopsavilkums *4*

I. Ievads *6*

II. Komisijas konstatētie fakti un to novērtējums *9*

1. Rīgas centralizētās siltumapgādes sistēma, tiesiskais ietvars un institucionālās lomas **9**

2. Siltumenerģijas iepirkuma un tirgus modelis Rīgā **12**

3. TEC atlikumsiltuma neizmantošana un siltumenerģijas izvadīšana atmosfērā **17**

4. Izvadīšanas, dubultas ražošanas un sadārdzinājuma sekas **22**

5. AS "Rīgas siltums" pašu ražošana un siltumcentrāle "Imanta" **27**

6. AS "Rīgas siltums" pārvaldība, akcionāru kontrole un tīkla attīstība **29**

7. Institūciju un iesaistīto pušu rīcības izvērtējums **38**

III. Potenciālo pārkāpumu un atbildības izvērtēšana *44*

IV. Atbildes uz Saeimas uzdotajiem jautājumiem *45*

V. Secinājumi *49*

VI. Priekšlikumi *53*

Lietotie saīsinājumi

AST – akciju sabiedrība "Augstsprieguma tīkls"

BRELL – Baltkrievijas, Krievijas, Igaunijas, Latvijas un Lietuvas energosistēmu kopējais elektrotīkla loks

CO2 – oglekļa dioksīds (siltumnīcefekta gāze)

EM – Ekonomikas ministrija

ES – Eiropas Savienība

KEM – Klimata un enerģētikas ministrija

Komisija – Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisija "Par Rīgas valstspilsētas centralizētās siltumapgādes sadārdzinājuma iemesliem un enerģētiskās drošības riskiem nākotnē"

KP – Konkurences padome

Latvenergo – akciju sabiedrība "Latvenergo"

MWh – megavatstunda

RS – akciju sabiedrība "Rīgas siltums"

SC – siltumcentrāle

SPRK – Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (Regulators)

TEC – termoelektrocentrāle (TEC-1 un TEC-2)

VK – Valsts kontrole

Kopsavilkums

Centralizētās siltumapgādes sadārdzinājuma būtība

Rīgas valstspilsētas Daugavas labā krasta centralizētajā siltumapgādē gadiem ilgst situācija, kurā Latvenergo termoelektrocentrālēs (TEC-1 un TEC-2) elektroenerģijas ražošanas gaitā radīto lietderīgi izmantojamo siltumenerģiju (atlikumsiltumu) ievērojamos apjomos izvada atmosfērā, vienlaikus to pašu siltumenerģijas pieprasījumu apmierinot ar dārgāku, no neatkarīgajiem (galvenokārt šķeldas) ražotājiem iepirktu siltumenerģiju. Tā ir sabiedrības samaksāta resursa izšķērdēšana, kas pastiprina jau tā augstāko siltuma tarifu starp Baltijas galvaspilsētām.

Neizmantotā atlikumsiltuma apjoms

Komisija secina, ka 2022.–2025. gada periodā atmosfērā izvadīts 1 252 374 MWh lietderīgi izmantojamā atlikumsiltuma, kas būtu bijis nododams Rīgas centralizētajā siltumapgādē, taču netika nodoti. Valsts kontroles 2025. gada revīzijas ziņojumā par revidējamo periodu (01.07.2024.–30.06.2025.) konstatēts, ka Latvenergo atmosfērā izvadīja 532 052 MWh koģenerācijas siltumenerģijas.[1]

Sadārdzinājuma finansiālais apmērs

Pieejamie aprēķini par zaudējumu apmēru atšķiras un balstās dažādās metodikās: Valsts kontrole vienā apkures sezonā konstatēja aptuveni 8 milj. euro pārmaksu, Konkurences padome tirgus uzraudzībā konstatējusi aptuveni 45 milj. euro pārmaksu, savukārt Komisija, balstoties uz pašas veiktu aprēķinu, sadārdzinājuma apmēru ziņojumā aptvertajā 2022.–2025. gada periodā konstatē no 62,5 milj. euro (pie atlikumsiltuma cenas 24 EUR/MWh) līdz aptuveni 78,8 milj. euro (pie atlikumsiltuma cenas 15 EUR/MWh) (sk. II.4. nodaļu).

Tirgus modeļa kropļojums

[1] Valsts kontroles revīzijas ziņojums "Vai ieguldījumi siltumapgādes un ēku energoefektivitātes uzlabošanā nodrošina ilgtspējīgu un ekonomiski pamatotu siltumapgādi?", 57. lpp.

Iknedēļas iepirkuma un divu cenu zonu (“lošu”) sistēma faktiski izslēdza Latvenergo no konkurences un ļāva neatkarīgajiem ražotājiem ilgstoši piedāvāt cenu tieši zem Regulatora apstiprinātā tarifa, gūstot ieguldījuma atdevi, kas pārsniedz regulētam pakalpojumam raksturīgo.

Pārvaldības un saimnieciskuma trūkumi RS

Komisija konstatēja vairākus ar saimnieciskuma principu nesavienojamus izdevumus, interešu konflikta riskus RS valdes un padomes līmenī, SC “Imanta” koģenerācijas energobloka faktisku dīkstāvi, kā arī Regulatora un akcionāru kontroles nepilnības.

Trauksmes celšana

Komisijas rīcībā esošā informācija liecina, ka par atlikumsiltuma izšķērdēšanu tika celta trauksme, taču pārkāpums pēc būtības netika izmeklēts atbilstoši Trauksmes celšanas likumam, bet pret trauksmes cēlēju vērsta nelabvēlīga rīcība. Šie apstākļi, Komisijas ieskatā, rada pamatu kompetentu iestāžu izvērtējumam.

Vides sekas

Lietderīgi izmantojama siltuma izvadīšana atmosfērā vienlaikus ar līdzvērtīga šķeldas apjoma sadedzināšanu ir radījusi nevajadzīgu (dubultu) piesārņojumu. Pārbaudītajā periodā lieki radīti aptuveni 295 000 t CO2 emisiju, kā arī papildu slāpekļa oksīdu, cieto daļiņu un autotransporta piesārņojums.

Enerģētiskās drošības riski nākotnē

Jaudu pārvaldība, SC “Imanta” koģenerācijas energobloka pamešana, novecojošā un daļēji bezsaimnieka infrastruktūra, kā arī neskaidrība par TEC lomu pēc 2028. gada (kad beidzas valsts atbalsts) rada riskus Rīgas un valsts enerģētiskajai drošībai, jo īpaši pēc atslēgšanās no BRELL sistēmas.

I. Ievads

[1] Saeima 2025. gada 6. novembrī, pamatojoties uz Saeimas kārtības ruļļa 150. pantu, pieņēma lēmumu "Par Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijas "Par Rīgas valstspilsētas centralizētās siltumapgādes sadārdzinājuma iemesliem un enerģētiskās drošības riskiem nākotnē" iecelšanu" (turpmāk – Saeimas lēmums) un izveidoja parlamentārās izmeklēšanas komisiju (turpmāk – Komisija), nosakot tās darbībai sešu mēnešu termiņu.[2] Saeimas 2026.gada 26.marta kārtējā sēdē Saeima nolēma pagarināt Komisijas darbības laiku un pilnvaras uz 1 (vienu) mēnesi līdz 2026.gada 6.jūnijam.

[2] Saskaņā ar Saeimas lēmumu parlamentārās izmeklēšanas priekšmets ir noskaidrot Rīgas valstspilsētas centralizētās siltumapgādes sadārdzinājuma iemeslus un enerģētiskās drošības riskus nākotnē. Saeimas lēmums uzdod Komisijai noskaidrot atbildes vismaz uz 19 jautājumiem, uz kuriem Komisija savas kompetences ietvaros atbild šā galaziņojuma IV daļā.

[3] Saeimas lēmumā norādīts, ka pretēji sabiedrības samaksātā atbalsta mērķim ir iedibināta prakse, kurā TEC saražotā siltumenerģija ilgstoši tikusi izvadīta atmosfērā, lai to aizvietotu ar privātu komersantu saražotu siltumenerģiju, radot dubultu vides piesārņojumu un izšķērdējot publiskas personas mantu. Tikai 2023./2024. gada apkures sezonā vien atmosfērā izvadīti aptuveni 184 000 MWh siltumenerģijas, vienlaikus 2022./2023. gada apkures sezonā prasot valsts atbalstu siltumenerģijas tarifam.[3]

Komisijas sastāvs

[4] Komisija sastāv no septiņiem Saeimas deputātiem šādā sastāvā: Andris Kulbergs (priekšsēdētājs), Kristaps Krištopans (sekretārs), Kaspars Briškens, Jurģis Klotiņš, Valdis Maslovskis, Uģis Rotbergs un Amils Saļimovs. Komisijas konsultants ir Gatis Elgītis, Komisijas tehniskā sekretāre ir Patrīcija Priede.

Komisijas veiktais darbs

[5] Komisijas darbības pamatveids bija publiskas un slēgtas sēdes, kuru laikā notika pieprasīto dokumentu izpēte, kā arī iesaistīto personu mutvārdu paskaidrojumu

[2] Saeimas 2025. gada 6. novembra lēmums.
[3] Saeimas 2025. gada 15. septembra lēmuma projekts.

uzklausīšana. Atbilstoši Parlamentārās izmeklēšanas komisiju likuma 5. panta trešajai daļai Komisijas sēdi fiksē fonogrammā, pēc kuras raksta stenogrammu. Fonogrammu un stenogrammu pievieno komisijas sēdes protokolam.[4]

[6] Komisija līdz galaziņojuma sagatavošanai noturēja sēdes 2025. gada 10. un 17. decembrī, 2026. gada 6., 12., 20. un 26. janvārī, 3., 17. un 24. februārī, 10., 20., 24. un 27. martā, 14. un 21. aprīlī, 5., 12. un 26. maijā, 27. maijā, kopā noturot 19 sēdes. Komisijas darbības laikā veikta arī izbraukuma sēde uz AS "Rīgas siltums" siltumcentrāli "Imanta", kuras laikā Komisija iepazinās ar koģenerācijas energobloka faktisko stāvokli.

[7] Komisija uzklausīja esošo un bijušo amatpersonu un komersantu pārstāvju paskaidrojumus, tostarp no AS "Latvenergo", Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas, Konkurences padomes (arī tās bijušā priekšsēdētāja), Klimata un enerģētikas ministrijas, Ekonomikas ministrijas, Rīgas valstspilsētas pašvaldības, AS "Rīgas siltums" esošās un bijušās valdes un padomes, neatkarīgo siltumenerģijas ražotāju (tostarp SIA "Gren Rīga" un Rīgas ilgtspējīgas siltumapgādes asociācijas), siltumenerģijas tirdzniecības platformas SIA "BioEx", kā arī nozares ekspertiem.

[8] Komisija nosūtīja rakstveida informācijas pieprasījumus un saņēma atbildes no AS "Rīgas siltums", AS "Latvenergo", Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas, Konkurences padomes, Ekonomikas ministrijas, Klimata un enerģētikas ministrijas, Rīgas valstspilsētas pašvaldības un citām perosnām. Komisija izmantoja arī Valsts kontroles 2025. gada revīzijas ziņojumu par ieguldījumiem siltumapgādē un ēku energoefektivitātē kā neatkarīgu, dokumentētu pamatojuma avotu.[5]

[9] Komisijas darbības laikā tika izvērtēta arī privātpersonas 2026. gada 17. aprīļa vēstulē norādītā informācija par iespējamiem pārkāpumiem un trauksmes celšanu. Izvērtējot Komisijas sēdēs sniegtos paskaidrojumus, iesniegtos dokumentus,

[4] Komisijas sēžu stenogrammas pieejamas: https://pik-siltums.saeima.lv/komisijas-sezu-stenogrammas/; sēžu videoieraksti: https://pik-siltums.saeima.lv/sezu-videoieraksti/.
[5] Valsts kontroles revīzijas ziņojums "Vai ieguldījumi siltumapgādes un ēku energoefektivitātes uzlabošanā nodrošina ilgtspējīgu un ekonomiski pamatotu siltumapgādi?" (turpmāk – VK revīzijas ziņojums).

fonogrammas, stenogrammas, protokolus un videoierakstus, Komisija ir konstatējusi apstākļu kopumu, kas Komisijas ieskatā rada pamatu kompetento iestāžu izvērtējumam.

Galaziņojuma tiesiskais raksturs

[10] Atbilstoši Parlamentārās izmeklēšanas komisiju likuma 16. panta pirmajai daļai parlamentārās izmeklēšanas komisijas galaziņojums vai starpziņojums un tajā ietvertie fakti nav saistoši tiesām un tiesu varas amatpersonām, kā arī citām personām. Savukārt panta otrā daļa noteic, ka galaziņojumā norādītās institūcijas, kuru kompetencē ir attiecīgo trūkumu novēršana, vērtē galaziņojumā ietverto informāciju un lemj par galaziņojumā konstatēto trūkumu novēršanu.

[11] **Izmeklēšanas komisijas vērtējums ir politisks, un tās atzinumi var balstīties ne tikai uz pamatotiem pierādījumiem, bet arī uz deputātu subjektīvu attieksmi pret notikumu. Parlamentārās izmeklēšanas galarezultāts ir autoritatīvs politisks vērtējums (viedoklis) par kādu jautājumu, notikumu vai faktu**.[6] Komisija nav vērtējusi iesaistīto institūciju un personu rīcības likumību tiesiskā nozīmē. Visi šajā galaziņojumā ietvertie apzīmējumi par rīcības apzinātību, maldināšanu, izšķērdēšanu vai interešu konfliktu ir saprotami kā Komisijas politisks novērtējums minētā panta izpratnē, nevis kā tiesisks vainas vai noziedzīga nodarījuma konstatējums.

[6] Parlamentārā izmeklēšana Latvijas Republikā 1. Parlaments. Parlamentārā kontrole. Prof. Ringolda Baloža zinātniskajā redakcijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2016, 142. lpp.

II. Komisijas konstatētie fakti un to novērtējums

1. Rīgas centralizētās siltumapgādes sistēma, tiesiskais ietvars un institucionālās lomas

[12] Rīgas valstspilsētas centralizētā siltumapgāde ir sadalīta vairākos savstarpēji izolētos apgabalos, no kuriem lielākais (aptuveni divas trešdaļas no kopējā Rīgas centralizētās siltumapgādes apjoma) ir Daugavas labā krasta sistēma. Tās vadošie siltumavoti ir Latvenergo piederošās koģenerācijas termoelektrocentrāles TEC-1 un TEC-2, kurās siltumenerģija rodas kā elektroenerģijas ražošanas blakusprodukts koģenerācijas ciklā vai tiek ražota ūdenssildāmajos katlos.

[13] AS "Rīgas siltums" atbilstoši Enerģētikas likuma 47. pantam ir siltumapgādes sistēmas operators Rīgā un regulēta sabiedriskā pakalpojuma sniedzējs. Atbilstoši Enerģētikas likuma 48. un 49. pantam tā nodrošina siltumenerģijas ražošanu, iepirkšanu un pārvadi līdz gala lietotājiem centralizētajā siltumapgādes sistēmā. Enerģētikas likuma 49. pants noteic operatora pienākumu organizēt siltumenerģijas tirgu, ja tā licences zonā darbojas vairāki konkurējoši ražotāji, iepirkumu veicot pēc ekonomiskā pakāpeniskuma principa, proti, dodot priekšroku lētākajai pieejamajai siltumenerģijai.

[14] AS "Rīgas siltums" akcionāru struktūru veido Latvijas Republika Ekonomikas ministrijas personā (48.99482 %), AS "Latvenergo" (0.00508 %), Rīgas valstspilsētas pašvaldība (48.9999 %) un mazākuma privātais akcionārs (2.0002 %,).[7] AS "Rīgas siltums" valdes un padomes locekļi ir valsts amatpersonas likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 4. panta pirmās daļas izpratnē

[15] Atlikumsiltuma jēdziens nacionālajās tiesībās ieviests Enerģētikas likumā tikai no 2024. gada (saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2018/2001), līdz tam atlikumsiltuma uzskaite un izsekojamība formāli netika nodrošināta.[8]

[16] Institucionālās lomas sadalās šādi: Klimata un enerģētikas ministrija veido enerģētikas politiku; Ekonomikas ministrija ir Latvenergo un daļēji AS "Rīgas siltums" valsts kapitāla daļu turētāja; Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija apstiprina

[7] AS „Rīgas siltums" akcionāru reģistrs; Komisijas 2026. gada 12. maija sēdes prezentācija (akciju sadalījums).
[8] Komisijas 2025. gada 17. decembra sēdes stenogramma; Komisijas 2026. gada 12. janvāra sēdes stenogramma.

tarifus un metodikas; Konkurences padome uzrauga konkurences tiesību ievērošanu un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu; Rīgas valstspilsētas pašvaldība ir AS "Rīgas siltums" lielākā akcionāre un atbild par siltumapgādes organizēšanu savā teritorijā kā pašvaldības autonomu funkciju.

Komisijas novērtējums

[17] Komisijas ieskatā tiesiskais ietvars (Enerģētikas likuma 48. un 49. pants) jau pirms 2024. gada deva AS "Rīgas siltums" rīcības brīvību organizēt tirgu tā, lai lētākā siltumenerģija, tostarp atlikumsiltums, dabiski nonāktu centralizētajā siltumapgādē. Komisija konstatē, ka institucionālo lomu sadrumstalotība (politikas veidotājs, kapitāla daļu turētājs, regulators, konkurences uzraugs un pašvaldība) ir radījusi situāciju, kurā neviena no iesaistītajām institūcijām nav uzņēmusies atbildību par sistēmas kopējo rezultātu, katrai atsaucoties uz citas kompetenci.

TEC tehniskie parametri un jaudu struktūra

[18] TEC-1 un TEC-2 ir augsti efektīvas kombinētā cikla koģenerācijas stacijas: dabasgāze tiek sadedzināta gāzturbīnā, no kuras izplūdes gāzes tvaika katlā uzkarsē tvaiku elektroenerģijas ražošanai tvaika turbīnā, savukārt no turbīnas izplūstošais tvaiks satur ievērojamu lietderīgi izmantojamu siltumenerģiju. TEC-2 koģenerācijas režīmā pie vienāda dabasgāzes patēriņa spēj saražot aptuveni 540 MW siltuma. Kondensācijas režīmā energobloki saražo vidēji par aptuveni 10 % vairāk elektroenerģijas nekā koģenerācijā.[9]

[19] Latvenergo TEC modernizācijā ieguldīti aptuveni 800 milj. euro. Modernizācijas rezultātā koģenerācijas siltumjaudas tika samazinātas, bet elektriskās jaudas būtiski palielinātas (TEC-2 siltuma jauda koģenerācijas režīmā aptuveni 540 MW, elektriskā jauda aptuveni 830 MW). TEC-1 elektriskā jauda aptuveni 58 MW, siltuma jauda aptuveni 145 MW. Papildus uzstādīti ūdenssildāmie katli (TEC-1 trīs un TEC-2 pieci katli pa aptuveni 116 MW).[10]

[9] Komisijas 2026. gada 26. janvāra sēdes stenogramma, VK revīzijas ziņojums, 45. lpp.
[10] Komisijas 2026. gada 17. februāra sēdes stenogramma; 2025. gada 10. decembra sēdes stenogramma.

[20] AS "Rīgas siltums" kopējā uzstādītā siltuma jauda ir aptuveni 1798 MW, savukārt Rīgas pieprasījums svārstās no aptuveni 100–110 MW vasarā līdz aptuveni 600–800 MW ziemā (pie ārkārtējiem aukstuma apstākļiem). Tādējādi sistēmā pastāv būtisks jaudu pārpalikums, ko Komisija aplūko II.5. un II.6. nodaļā.[11]

Akcionāru struktūras izcelsme

[21] AS "Rīgas siltums" mazākuma privātā akciju daļa (aptuveni 2 %) vēsturiski piederēja Baltijas Tranzītu bankai, vēlāk to iegādājās ar uzņēmumu "Dalkia" saistītas personas, un pašlaik tā pieder privātam akcionāram. Šī daļa praksē darbojas kā "zelta akcija", kas atsevišķos jautājumos var ietekmēt lēmumu pieņemšanu un, pēc Komisijā sniegtajiem paskaidrojumiem, ir bijusi šķērslis AS "Rīgas siltums" kvalificēšanās atsevišķiem Eiropas Savienības fondu līdzekļiem.[12]

Tiesiskā ietvara pamatnormas

[22] Atbilstoši Enerģētikas likuma 48. un 49. pantam siltumapgādes sistēmas operators pārvada siltumenerģiju un uzņemas pienākumu organizēt tās iepirkumu licences zonā. Siltumenerģijas ražošana nav operatora izņēmuma tiesības un licences zonā var darboties vairāki ražotāji, tostarp neatkarīgie ražotāji, kuriem operators nodrošina pieeju pārvades un sadales sistēmai, ja to pieļauj tehniskās iespējas. Ja licences zonā darbojas vairāk nekā viens ražotājs vai komersants, kura darbības rezultātā veidojas atlikumsiltums, operatoram ir pienākums organizēt iepirkumu par visu pieprasīto konkurējošo apjomu, slēdzot līgumus par siltumenerģijas iepirkšanu pēc ekonomiskā pakāpeniskuma principa, proti, dodot priekšroku piedāvājumam ar zemāku cenu, labvēlīgākiem samaksas nosacījumiem, zemākām pārvades izmaksām un atbilstīgāku ražošanas un patēriņa režīmu. AS "Rīgas siltums" kā valsts un pašvaldības kontrolēta kapitālsabiedrība iepirkumos ir pakļauta Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likumam, bet tās līdzekļu izlietojumam piemērojams Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums.

[11] Komisijas sēžu prezentācijas (uzstādītās un pieprasītās jaudas); 2025. gada 17. decembra sēdes stenogramma.
[12] Komisijas 2026. gada 3. februāra sēdes stenogramma.

[23] Tarifu un metodiku apstiprināšana ir Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas kompetencē. Saskaņā ar likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 9. panta pirmās daļas 1. punktu regulators aizstāv lietotāju intereses un veicina sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju attīstību. Konkurences tiesību, tostarp dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas, uzraudzība ir Konkurences padomes kompetencē atbilstoši Konkurences likumam.

[24] Komisija atzīmē, ka vēsturiski Rīgas centralizētā siltumapgāde bija viena no efektīvākajām un lētākajām, proti, 1990. gadu beigās ar starptautisku finansējumu īstenotā "zemāko izmaksu" (*least cost*) pieeja ļāva likvidēt desmitiem neefektīvu katlumāju un uzstādīt tūkstošiem individuālo siltummezglu un līdz 2016. gadam Rīgā bija zemākais siltuma tarifs ne tikai Latvijā, bet arī Baltijā. Komisijas darbā tika norādīts, ka tieši koģenerācijas siltuma izmantošana nodrošināja šo konkurētspēju, savukārt no 2020.–2022. gada Rīga kļuva par dārgāko galvaspilsētu Baltijā.[13]

[25] Rīga veido aptuveni 44 % no valsts centralizētās siltumapgādes kopapjoma (aptuveni 3 153 tūkst. MWh). AS "Rīgas siltums" siltumtīklu garums ir aptuveni 800 km (aptuveni 40 % no Latvijas kopējiem siltumtīkliem), bet Latvijas iedzīvotāji siltumenerģijai gadā tērē aptuveni 550–600 milj. euro, no kuriem centralizētajā daudzdzīvokļu sektorā aptuveni 360–390 milj. euro.[14]

[26] AS "Rīgas siltums" apkalpo vairāk nekā 8 000 objektu un vairāk nekā 5 500 dzīvojamo māju. Gada realizācija abos krastos ir aptuveni 3 000 GWh, kas ir aptuveni puse no Latvijas centralizētās siltumapgādes patēriņa. Tādējādi Rīgas siltumapgādes modeļa efektivitātei ir tieša ietekme uz būtisku daļu Latvijas iedzīvotāju.[15]

2. Siltumenerģijas iepirkuma un tirgus modelis Rīgā

[27] Iknedēļas siltumenerģijas iepirkuma modelis Rīgā ieviests 2009. gadā saistībā ar pirmā neatkarīgā ražotāja parādīšanos. Nākamās dienas (dienas) iepirkuma modelis kā

[13] Komisijas 2026. gada 10. marta sēdes stenogramma.
[14] VK revīzijas ziņojums, 7., 14. un 17. lpp.
[15] AS "Rīgas siltums" 2023. gada 9. janvāra vēstule Nr. N-2023/186.

pamatrisinājums ieviests tikai no 2024. gada rudens (eksperimentāli – 2023./2024. gada sezonā), pēc Saeimas 2024. gada maijā pieņemtā lēmuma.[16]

[28] Valsts kontrole konstatēja, ka revidētajā periodā AS "Rīgas siltums" no Latvenergo nekonkurējošajā (monopola) daļā iepirka aptuveni 50 % no kopējā apjoma. Pēc Valsts kontroles pārstāvja sēdē norādītā tirgus dalījuma aptuveni 50 % nodrošina monopola (ārpus konkursa par apstiprināto tarifu iepirktā) daļa, aptuveni 42 % neatkarīgo ražotāju konkurējošais apjoms, bet aptuveni 8 % apjoms, kuru konkurējošajā daļā ieguvis pats Latvenergo.[17] Pēc cita sēdē izskanējuša apkopojuma no Latvenergo TEC kopumā iepirkti aptuveni 46 %, paša AS "Rīgas siltums" saražoti aptuveni 14 %, bet pārējo nodrošina citi piegādātāji.[18] Konkurējošajā daļā darbojas vairāki neatkarīgie ražotāji ar kopējo jaudu aptuveni 178 MW un jauni tehniskie noteikumi pieslēgumam pieprasīti vēl par aptuveni 244 MW.[19]

[29] Konkurences padome 2009. gada 19. janvārī ierosināja lietu pret Latvenergo par dominējošā stāvokļa iespējamu ļaunprātīgu izmantošanu. Latvenergo 2009. gada 20. novembrī iesniedza rakstveida apņemšanos pildīt tiesiskos pienākumus, kuru Konkurences padome padarīja saistošu. Šie tiesiskie pienākumi tika aktualizēti tikai ar Konkurences padomes 2021. gada 29. jūlija lēmumu Nr. 20 (pēc Latvenergo 2018. gada priekšlikuma), proti, aptuveni divpadsmit gadus tie netika pārskatīti.[20]

[30] Latvenergo cenas zemākā robeža konkurējošajā daļā saskaņā ar 2021. gada apņemšanos noteikta kā ilgtermiņa vidējās papildu (izvairāmās) ražošanas izmaksas (*long run average incremental costs*). Latvenergo norādīja, ka šis ierobežojums attiecas tikai uz konkurējošo daļu, nevis monopola daļu, un ka tas liedz piedāvāt zemāku cenu.[21]

[31] Konkurences padomes 2024. gada tirgus uzraudzības ziņojumā konstatēts, ka, ja Latvenergo būtu piedalījies konkurējošajā tirgus daļā, Rīgas iedzīvotāji būtu ietaupījuši

[16] Komisijas 2025. gada 10. un 17. decembra sēžu stenogrammas.
[17] VK revīzijas ziņojums, 71. lpp.; Komisijas 2026. gada 21. aprīļa sēdes stenogramma.
[18] Komisijas 2026. gada 6. janvāra sēdes stenogramma.
[19] Komisijas 2026. gada 24. marta sēdes stenogramma; VK revīzijas ziņojums, 47.–48. lpp.
[20] Konkurences padomes 2021. gada 29. jūlija lēmums Nr. 20; 2009. gada 20. novembra rakstveida apņemšanās.
[21] Komisijas 2025. gada 10. decembra un 2026. gada 24. marta sēžu stenogrammas.

aptuveni 45 milj. euro. Konstatēts arī, ka Latvenergo tajā nepiedalījās un, ka esošais modelis nav efektīvākais.[22]

[32] Komisija konstatēja arī iepirkuma sistēmas tehniskās iezīmes, kas mazināja konkurenci: divu cenu zonu ("lošu") sistēma un mazas lotes (15–20 MW), kuras TEC koģenerācijas minimālā jauda tehniski nevarēja apkalpot, kā arī sankciju neesamība par neatkarīga ražotāja iesniegtā piedāvājuma neizpildi.[23]

Komisijas novērtējums

[33] Komisijas ieskatā tirgus modelis Rīgā kopš sākuma veidots, neņemot vērā pilsētas pamata siltumavota (TEC) tehnisko un komerciālo darbības režīmu un iknedēļas iepirkums neatbilda apstāklim, ka koģenerācijas siltuma pieejamība zināma tikai dienu iepriekš. Pareizais risinājums būtu bijis jauno siltumenerģijas ražotāju virzīšana Rīgai piemērotā darbības režīmā (elastība, akumulācija, krasta tirgus), nevis pamata siltumavota faktiska izstumšana.

[34] Komisija norāda, ka Konkurences padomes lēmumu un *ilgtermiņa papildu izmaksu* jēdziena nenoteiktība praksē tika izmantota kā pamatojums bezdarbībai. Tā vietā, lai veicinātu lētākās siltumenerģijas nonākšanu sistēmā, modelis ļāva neatkarīgajiem ražotājiem konsekventi piedāvāt cenu tieši zem Regulatora tarifa. Komisija šo apstākli sasaista ar sadārdzinājuma cēloņiem (sk. II.4. nodaļu) un ar Konkurences padomes lēmuma izvērtējumu (sk. II.7. nodaļu).

Konkurences padomes lēmumu hronoloģija

[35] 2003. gadā Konkurences padome neatļāva ilgtermiņa (15 gadu) līgumu starp Latvenergo un AS "Rīgas siltums" ar garantētu 100 % apjomu, atļaujot piecu gadu termiņu un ierobežojot garantēto apjomu līdz 80 %, secinot, ka vienošanās ir izdevīgāka tikai vienam dalībniekam.[24]

[36] 2009. gadā Konkurences padome konstatēja Latvenergo dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas pazīmes, kā rezultātā Latvenergo iesniedza rakstveida

[22] Komisijas 2026. gada 24. marta sēdes stenogramma; Konkurences padomes 2024. gada tirgus uzraudzības ziņojums.
[23] Komisijas 2026. gada 6. janvāra sēdes stenogramma; 2026. gada 20. janvāra sēdes stenogramma.
[24] Komisijas 2026. gada 6. janvāra sēdes stenogramma.

apņemšanos un tika ieviesta cenu zonu (“lošu”) sistēma. 2018. gadā Konkurences padome uzsāka atkārtotu izvērtēšanu, kuras laikā Latvenergo no 2018. līdz 2021. gadam faktiski nepiedalījās konkurējošajā tirgū. 2021. gadā tika saskaņota jauna apņemšanās ar cenas grīdu, kas noteikta kā *ilgtermiņa vidējās papildu izmaksas*.[25]

[37] 2024. gada tirgus uzraudzības ziņojumā Konkurences padome konstatēja, ka modelis nav efektīvākais, nepieciešama pakāpeniska tirgus atvēršana, un ka, ja Latvenergo būtu piedalījies konkurējošajā daļā, rīdzinieki būtu ietaupījuši aptuveni 45 milj. euro.[26]

Iepirkuma mehānisma tehniskās iezīmes

[38] Tirgus tika sadalīts cenu zonās (“lotēs”); mazās lotes (aptuveni 15–20 MW) bija pielāgotas neatkarīgo šķeldas ražotāju jaudām, savukārt TEC koģenerācijas minimālā jauda tehniski nevarēja apkalpot tik mazas lotes, kas faktiski izslēdza Latvenergo no konkurences zonas daļā periodu. Konkurējošā tirgus apjoms laika gaitā audzis no aptuveni 125 MW (2018. gads) līdz aptuveni 178 MW un jauni tehniskie pieslēguma noteikumi pieprasīti vēl par aptuveni 244 MW.[27]

[39] Komisija konstatēja, ka platformā, kurā notiek dienas izsoles, nebija piespiedu līdzekļu (sankciju) par neatkarīga ražotāja iesniegtā piedāvājuma neizpildi. Neizpildes gadījumā tā sekas faktiski sedza AS “Rīgas siltums” (patērētājs). Konkurences padome 2024. gada ziņojumā norādīja uz nepieciešamību ieviest balansēšanas tirgu, kurā visiem dalībniekiem būtu jāpiedalās ar atbilstošu maksu.[28]

[40] Komisija konstatēja arī, ka siltumenerģijas dienas izsoles tiek rīkotas platformā SIA “BioEx”, kuras siltumenerģijas tirdzniecības funkcionalitāte tika izstrādāta AS “Rīgas siltums” līdzfinansējot izstrādi bez atklāta iepirkuma un cenas noteikumus izsolēs saskaņoja gan AS “Rīgas siltums”, gan tirgus dalībnieki.[29]

[25] Konkurences padomes 2021. gada 29. jūlija lēmums Nr. 20 (lieta Nr. 3114/09/05/1); Komisijas 2025. gada 10. decembra un 2026. gada 6. janvāra sēžu stenogrammas.
[26] Konkurences padomes 2024. gada tirgus uzraudzības ziņojums; Komisijas 2026. gada 24. marta sēdes stenogramma.
[27] Komisijas 2026. gada 6. janvāra un 27. marta sēžu stenogrammas; 2026. gada 24. marta sēdes stenogramma.
[28] Komisijas 2026. gada 6. janvāra sēdes stenogramma; 2026. gada 20. janvāra sēdes stenogramma.
[29] Komisijas 2026. gada 20. janvāra sēdes stenogramma.

[41] AS "Rīgas siltums" iepirkuma modelī Latvenergo nekonkurējošajā (monopola) daļā siltumu iepērk par Regulatora apstiprinātu tarifu, savukārt konkurējošajā daļā Latvenergo nedēļas tirgū bieži nepiedāvāja apjomu, jo nevarēja prognozēt elektroenerģijas realizāciju, tādējādi konkurējošo daļu faktiski aizpildīja neatkarīgie ražotāji.[30]

[42] Komisija konstatē iebūvētu interešu konfliktu pašā tirgus organizācijā, proti, AS "Rīgas siltums" vienlaikus ir gan siltumenerģijas pircējs (operators), gan ar meitasuzņēmuma SIA "Rīgas BioEnerģija" starpniecību lielākais neatkarīgais ražotājs (aptuveni 96 MW jeb aptuveni 54 % no neatkarīgo jaudas) konkurējošajā daļā. Tādējādi operatoram, kas organizē iepirkumu, vienlaikus ir interese, lai konkurējošajā daļā cena nebūtu zemāka, jo meitasuzņēmuma peļņa tiek izmaksāta dividendēs.[31]

[43] Komisija konstatēja, ka spekā esošā tirgus modeļa struktūra - iknedēļas iepirkuma cikls, cenu zonu sistēma un sankciju trūkums par lētākās pieejamās siltumenerģijas neievadīšanu tīklā kopā nenodrošina ekonomiskā pakāpeniskuma principa faktisku īstenošanu un neveicina lietāko siltumenerģiju nonākšanu pie galalietotāja. Salīdzinājumam, Lietuvā regulators ir noteicis aizliegumu iepirkt dārgāku siltumenerģiju, piemērs lētākā vēl nav izsmelta, savukārt Tallinā darbojas vairāki piegādātāji bez līdzīgās cenu zonu sistēmas.[32]

[44] Siltumenerģijas tirdzniecības platformā (SIA "BioEx") komisijas maksa par siltumenerģijas izsoli noteikta aptuveni 0,09 euro par MWh (tikai ražotājam), savukārt biomasas darījumos aptuveni 0,5 % no darījuma summas. Komisija norāda, ka platforma Latvijā netiek regulēta tāpat kā Lietuvas analogs ("Baltpool"), kurš darbojas ministrijas pārraudzībā.[33]

[45] Komisijas darbā tika izvērtēts arī jautājums par AS "Rīgas siltums" akcionāru struktūras optimizāciju. Tika norādīts, ka mazākuma privātā akciju daļa (aptuveni 2 %) vēsturiski izmantota lēmumu ietekmēšanai un ka tās pārvietošana, lai vienam

[30]Komisijas 2025. gada 17. decembra sēdes stenogramma.
[31] Komisijas 2025. gada 17. decembra un 2026. gada 20. janvāra sēžu stenogrammas; VK revīzijas ziņojums, 73.–75. lpp.
[32] Komisijas 2026. gada 26. janvāra sēdes stenogramma; 2026. gada 12. janvāra sēdes stenogramma.
[33] Komisijas 2026. gada 20. janvāra sēdes stenogramma.

akcionāram būtu noteicošais vairākums, varētu uzlabot pārvaldību, kā arī tika pausts viedoklis, ka valsts kā AS "Latvenergo" kapitāla daļu turētāja vienlaikus atrašanās arī AS "Rīgas siltums" akcionāru lokā rada interešu konflikta risku, jo valsts intereses TEC darbībā un Rīgas lietotāju intereses var nesakrist.[34]

[46] Komisijas darbā kā salīdzinošs piemērs tika minēts cits pašvaldības siltumapgādes uzņēmums, kurā pēc pārvaldības sakārtošanas (ar pašvaldības, AS "Latvenergo" un privātā partnera līdzdalību) tarifs no augstākā valstī kļuva par zemāko, vienlaikus nodrošinot dividendes. Komisija šo piemēru izmanto kā ilustrāciju tam, ka pārvaldības risinājumi var būtiski ietekmēt tarifu un saimniecisko rezultātu.[35]

3. TEC atlikumsiltuma neizmantošana un siltumenerģijas izvadīšana atmosfērā

[47] TEC-1 un TEC-2 ir augsti efektīvas koģenerācijas stacijas - dabasgāze tiek sadedzināta, iegūstot elektroenerģiju, savukārt no tvaika turbīnas izplūstošais tvaiks satur ievērojamu siltumenerģijas apjomu, ko caur siltummaini var lietderīgi novadīt centralizētajā siltumapgādē. Lai paaugstinātu siltumnesēja temperatūru līdz centralizētajam tīklam nepieciešamajiem parametriem, siltums no turbīnas jānoņem augstākā temperatūrā, kas samazina elektroenerģijas izstrādi par aptuveni 4–6 %.[36] Komisijas darbā gūtais vērtējums ir tāds, ka šis elektroenerģijas izstrādes samazinājums ir nebūtisks salīdzinājumā ar ieguvumu, ko dod visa pārējā saražotā siltuma nodošana centralizētajā siltumapgādē.

[48] Latvenergo 2024. gada 19. maija raidījumā "Nekā personīga" publiski norādīja, ka vienā sezonā saražoti aptuveni 317 000–370 000 MWh siltuma, no kuriem aptuveni 176 000–180 000 MWh sezonā bija lietderīgi nododami AS "Rīgas siltums", taču netika nodoti. Komisija savos aprēķinos kopējo neizmantoto un atmosfērā izvadīto atlikumsiltuma apjomu 2022.–2025. gada periodā novērtē 1 252 374 MWh apmērā.[37]

[49] Valsts kontrole revidējamā periodā (01.07.2024.–30.06.2025.) konstatēja, ka Latvenergo atmosfērā izvadīja 532 052 MWh koģenerācijas siltumenerģijas. No tām

[34] Komisijas 2026. gada 3. februāra sēdes stenogramma; 2026. gada 12. janvāra sēdes stenogramma.
[35]Komisijas 2026. gada 3. februāra sēdes stenogramma.
[36]Komisijas 2026. gada 26. janvāra sēdes stenogramma; 2026. gada 10. marta sēdes stenogramma.
[37]Komisijas 2025. gada 17. decembra, 2026. gada 14. aprīļa un 5. maija sēžu stenogrammas.

270 334 MWh (51 %) nebija iespējams nodot AS "Rīgas siltums" tirgus mehānisma ierobežojumu dēļ, bet 261 718 MWh tāpēc, ka pieprasījums bija mazāks par saražoto apjomu.[38]

[50] Atsevišķās epizodēs apjoms ir dokumentēts precīzāk - 2019. gada oktobrī izvadīti aptuveni 90 000 MWh; 2022. gada novembrī, kad AS "Rīgas siltums" no Latvenergo iepirka 216 610 MWh un no neatkarīgajiem 68 127 MWh, Latvenergo atmosfērā izvadīja 58 381 MWh.[39]

[51] Vairāki Komisijā uzklausītie pārstāvji sākotnēji noliedza vai relativizēja siltuma izvadīšanu atmosfērā. AS "Latvenergo" pārstāvis norādīja, ka siltums "netiek izpūsts gaisā", bet esot "potenciāls", ko, papildus patērējot dabasgāzi, varētu vēl izmantot.[40] Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas pārstāvis sākotnēji iebilda pret apzīmējumu "izpūsts gaisā", taču pēc tam atzina faktu, ka šķeldas katlos saražotais siltums tika izmantots periodā, kad vienlaikus bija pieejams koģenerācijas procesā saražotais siltums.[41] Vienlaikus Valsts kontrole konstatēja, ka no izvadītā koģenerācijas siltuma 270 334 MWh (51 %) netika nodoti tieši tirgus mehānisma ierobežojumu, nevis pieprasījuma trūkuma dēļ[42], savukārt nozares eksperts norādīja uz izvadīšanu arī periodos ar pieprasījumu, atsaucoties uz 2019.–2020. gada vasaru, kad TEC izmeta siltumu, kamēr Rīgai siltumenerģija tika nodrošināta ar no attāliem reģioniem vesto šķeldu.[43]

[52] Latvenergo dalība nedēļas tirgū bija nepilnīga arī periodos, kad notika ilgstoša elektroenerģijas ražošana, tostarp 2022./2023. gada apkures sezonā, kad valsts enerģijas taupību bija definējusi kā prioritāti. Komisijas ieskatā tas liecina, ka pat esošā tirgus modeļa ietvaros pieejamās iespējas nodot siltumu netika pilnvērtīgi izmantotas.[44]

[53] Atlikumsiltuma definīcijas piederība bija strīda priekšmets, proti neatkarīgie ražotāji apgalvoja, ka koģenerācijas siltums nav atlikumsiltums Eiropas regulējuma

[38] VK revīzijas ziņojums, 56.–57. lpp.
[39] Komisijas 2026. gada 17. februāra sēdes stenogramma.
[40] Komisijas 2025. gada 10. decembra sēdes stenogramma.
[41] Komisijas 2025. gada 17. decembra sēdes stenogramma.
[42] VK revīzijas ziņojums, 57. lpp.
[43] Komisijas 2026. gada 26. janvāra sēdes stenogramma.
[44] Komisijas 2025. gada 10. decembra sēdes stenogramma.

izpratnē, savukārt Klimata un enerģētikas ministrija un nozares eksperti uzturēja pretēju nostāju. Eiropas Komisijas Enerģētikas ģenerāldirektorāta 2023. gada 27. oktobra vēstulē norādīts, ka koģenerācijas procesā kondensatorā radīto lieko siltumu var uzskatīt par atlikumsiltumu Direktīvas (ES) 2018/2001 2. panta 9. punkta izpratnē.[45] Lai gan Enerģētikas likuma grozījumi (21-TA1563), kas definē atlikumsiltumu tika izstrādāti 2021.gada nogalē un to aktīva virzība notika 2022.gada sākuma, Komisija secina, ka šo grozījumu virzība tika atsākta tikai 2023.gada nogalē un tikai 2024.gadā tika apstiprināti grozījumi Enerģētikas likumā, paredzot atlikumsiltuma definīcija, kas ietver arī koģenerācijas procesā radīto siltumu, kas citādi zustu gaisā.

Komisijas novērtējums

[54] Komisija konstatē, ka sabiedrības līdzekļiem iegādātā dabasgāze tika pārvērsta elektroenerģijā, bet tās ražošanā radītais lietderīgi izmantojamais siltums tika izvadīts atmosfērā, vienlaikus to pašu pieprasījumu apmierinot ar dārgāku iepirktu siltumenerģiju. Komisijas ieskatā šāda rīcība neatbilst Enerģētikas likuma 49. panta mērķim un Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3. pantā nostiprinātajam saimnieciskuma un lietderības principam.

[55] Komisija uzskata, ka iesaistīto kapitālsabiedrību un iestāžu sākotnējie apgalvojumi par to, ka izvadīšana nenotiek vai notiek tikai bez pieprasījuma, ir pretrunīgi interpretēta, vienlaikus Valsts kontrole ir pirmā institūcija, kas šo jautājumu sistemātiski vērtējusi. Komisijas ieskatā sabiedrībai šajā jautājumā netika sniegta pilnīga un objektīva informācija, jo pastāvēja dažādas interpretācijas.

Tehniskais strīds par koģenerācijas un kondensācijas izmaksu starpību

[56] Komisijas darbā būtisks bija strīds par to, cik liela ir izmaksu (un emisiju) starpība, ja TEC darbojas koģenerācijas, nevis kondensācijas režīmā. Vairāki nozares eksperti norādīja, ka, lai siltumu nodotu sistēmā, to no turbīnas jānoņem augstākā temperatūrā, kas samazina elektroenerģijas izstrādi par aptuveni 4-6 %, savukārt iegūst vairāk nekā

[45]Eiropas Komisijas Enerģētikas ģenerāldirektorāta 2023. gada 27. oktobra vēstule Nr. ENER C1/MB/ndp (2023)11340929; Komisijas 2026. gada 12. janvāra un 26. janvāra sēžu stenogrammas.

30 % siltumenerģijas, tādējādi atlikumsiltuma izmaksas pie elektroenerģijas cenas aptuveni 150 euro par MWh veidojas aptuveni 6-9 euro par MWh.[46]

[57] Eksperts Komisijas sēdē norādīja, ka gāze ir atvesta un par to samaksāts caur elektroenerģijas cenu, bet siltums tiek izlaists atmosfērā, un ka argumentu par temperatūras atšķirību viņš uzskata par nebūtisku, jo tas ir maznozīmīgs salīdzinājumā ar nododamā siltuma vērtību.[47]

[58] Pretēju nostāju pauda Ekonomikas ministrijas pārstāvis, norādot, ka, lai saražotu vienādu elektroenerģijas apjomu, koģenerācijas procesā jāsadedzina vairāk dabasgāzes un tādējādi rodas vairāk emisiju. Komisijas priekšsēdētājs šo argumentu vērtēja kā informācijas manipulāciju. Savukārt Valsts kontroles secinājumi apliecina Ekonomikas ministrijas pārstāvju pausto, ka koģenerācijas procesam nepieciešams lielāks dabasgāzes patēriņš salīdzinājumā ar kondensācijas procesu, lai saražotu vienādu apjomu elektroenerģijas. Tas liecina, ka arī komisijas darbā ir izskanējuši dažādi neviennozīmīgi viedokļi.

Atlikumsiltuma juridiskā definīcija un tās transponēšana

[59] Eiropas Savienības tiesību aktos „atlikumsiltums un atlikumaukstums" ir definēts kā nenovēršams siltums vai aukstums, kas kā blakusprodukts radies rūpnieciskās iekārtās vai elektrostacijās, vai terciārajā sektorā, un kas bez centralizētas siltumapgādes vai aukstumapgādes sistēmas neizmantots zustu gaisā vai ūdenī, ja ir ticis izmantots vai tiks izmantots koģenerācijas process vai ja koģenerācija nav iespējama[48].

[60] Šī Eiropas Savienības definīcija ir transponēta nacionālajā regulējumā, nosakot, ka atlikumsiltums ir siltumenerģija, kas kā blakusprodukts nenovēršami radies rūpnieciskās iekārtās, elektrostacijās vai terciārajā sektorā (komercpakalpojumu un sabiedrisko pakalpojumu sektorā) izmantotajās iekārtās, vai ja tiek vai tiks izmantots koģenerācijas process (arī ja koģenerācijas procesa izmantošana nav iespējama vai koģenerācijas iekārtu uzstādīšanas izmaksas pārsniedz koģenerācijas iekārtas

[46]Komisijas 2026. gada 26. janvāra sēdes stenogramma.
[47]Komisijas 2026. gada 10. marta sēdes stenogramma.
[48] Eiropas Parlamenta un Padomes 2023. gada 13. septembra Direktīva (ES) 2023/1791 par energoefektivitāti un ar ko groza Regulu (ES) 2023/955 (pārstrādāta redakcija), 2. panta 9. punkts

izmantošanas ieguvumus), un kas bez pieejas centralizētas siltumapgādes sistēmai neizmantota zustu gaisā vai ūdenī[49].

[61] Skaidrojot šīs definīcijas ieviešanu nacionālajā likumdošanā, grozījumu anotācijā norādīts, ka nacionālais likumprojekts nesatur stingrākas prasības nekā attiecīgais Eiropas Savienības tiesību akts[50].

[62] Komisija konstatē, ka atlikumsiltuma definīcijas pārņemšana un interpretācija Latvijā tika mērķtiecīgi virzīta un paplašināta, lai risinātu jautājumu tieši par Rīgas termoelektrostaciju (TEC) un AS „Latvenergo" koģenerācijas siltuma izmantošanu, ņemot vērā uzņēmuma obligāto pienākumu ražot elektroenerģiju „Nordpool" biržai[51].

[63] Elektroenerģijas ražošanas un kondensācijas procesā siltums veidojas kā blakusprodukts, kas bez ievadīšanas siltumtīklā tiktu bez finansiāla ieguvuma izpūsts gaisā, tādēļ Klimata un enerģētikas ministrija kā par enerģētikas politiku atbildīgā iestāde uzskata, ka šāds koģenerācijas siltums pilnībā kvalificējas kā atlikumsiltums un attiecīgi būtu jāieskaita nacionālo un pašvaldības klimata mērķu izpildē[52].

[64] Vienlaikus no tirgus uzraudzības un konkurences tiesību viedokļa šāda enerģija tiek izprasta kā ražošanas blakusprodukts jeb „atkritumsiltums", apstiprinot, ka primārais mērķis šādos procesos ir bijusi elektroenerģijas, nevis siltuma ražošana[53].

[65] Konkurences padome norāda, ka atlikumsiltuma definīcijai un tvērumam pašam par sevi nav izšķirošas nozīmes konkurences regulēšanas ziņā, kamēr vien siltumenerģijas iepirkumos tiek ievērots ekonomiskā pakāpeniskuma princips, proti, konkurencē ir jāuzvar efektīvākajai tehnoloģijai un vienmēr primāri jāiepērk lētākā pieejamā siltumenerģija[54].

Atlikumsiltuma definīcijas strīds

[49] Enerģētikas likums, 1. panta pirmās daļas 15. punkts

[50] Klimata un enerģētikas ministrijas likumprojekta „Grozījumi Enerģētikas likumā" sākotnējās ietekmes (ex-ante) novērtējuma ziņojums (anotācija), 24.04.2025., 1.1. sadaļa; Valsts kontroles 16.09.2025. intervijas kopsavilkums ar Klimata un enerģētikas ministriju, Revīzijas lietas Nr. 2.4.1-69/2024

[51] Valsts kontroles 16.09.2025. intervijas kopsavilkums ar Klimata un enerģētikas ministriju, Revīzijas lietas Nr. 2.4.1-69/2024.

[52] Valsts kontroles 16.09.2025. intervijas kopsavilkums ar Klimata un enerģētikas ministriju, Revīzijas lietas Nr. 2.4.1-69/2024.

[53] Valsts kontroles 04.11.2024. intervijas kopsavilkums ar Konkurences padomi, Revīzijas lietas Nr. 2.4.1-69/2024, 5. pielikums, 1. un 8. punkts

[54] Valsts kontroles 04.11.2024. intervijas kopsavilkums ar Konkurences padomi, Revīzijas lietas Nr. 2.4.1-69/2024, 5. pielikums, 1., 2. Punkts.

[66] Neatkarīgie ražotāji apgalvoja, ka koģenerācijas procesā ražotais siltums nav atlikumsiltums Eiropas regulējuma izpratnē, atsaucoties uz energoefektivitātes un atjaunīgo energoresursu direktīvām. Klimata un enerģētikas ministrija un vairāki eksperti uzturēja pretēju nostāju, norādot, ka tieši koģenerācijas siltums, kas pieprasījuma dēļ tiek noņemts no procesa un kas citādi zustu gaisā, kvalificējas kā atlikumsiltums.[55]

[67] Eiropas Komisijas Enerģētikas ģenerāldirektorāta 2023. gada 27. oktobra vēstulē norādīts, ka koģenerācijas procesā kondensatorā radīto lieko siltumu var uzskatīt par atlikumsiltumu Direktīvas (ES) 2018/2001 2. panta 9. punkta izpratnē un ka tā izslēgšana no definīcijas būtu pretrunā likumdevēja nodomam, vienlaikus norādīts, ka šis viedoklis nav Eiropas Komisijas oficiāla un saistoša interpretācija un ka autoritatīvu interpretāciju var sniegt vienīgi Eiropas Savienības Tiesa.[56]

[68] Komisija norāda, ka AS "Rīgas siltums" dokumentos un līgumos lietots atšķirīgs termins ("atlikuma siltumenerģija"). Komisijas ieskatā ar terminoloģisku nošķīrumu nevar apiet regulējuma būtību. No 2024. gada Enerģētikas likuma definīcija skaidri ietver koģenerācijas procesā radīto siltumu, kas citādi zustu gaisā.[57]

4. Izvadīšanas, dubultas ražošanas un sadārdzinājuma sekas

[69] Atlikumsiltuma lietderīgas izmantošanas izmaksas atkarībā no elektroenerģijas cenas tika lēstas robežās no aptuveni 6-9 euro par MWh (eksperta aprēķins) līdz aptuveni 24 euro par MWh (Latvenergo norādītā cenas grīda), savukārt no neatkarīgajiem iepirktās siltumenerģijas cena svārstījās robežās no aptuveni 30 līdz 100 euro par MWh.[58]

[70] Pieejamās aplēses atšķiras un nav savstarpēji aizvietojamas: Valsts kontrole vienā apkures sezonā (2024./2025.) konstatēja aptuveni 8 milj. euro pārmaksu (un papildu aptuveni 6 milj. euro Latvenergo neiegūtu ieņēmumu), Konkurences padome tirgus

[55]Komisijas 2026. gada 12. janvāra sēdes stenogramma; 2026. gada 26. janvāra sēdes stenogramma.
[56]Eiropas Komisijas Enerģētikas ģenerāldirektorāta 2023. gada 27. oktobra vēstule Nr. ENER C1/MB/ndp (2023)11340929.
[57] Komisijas 2026. gada 6. janvāra sēdes stenogramma.
[58]Komisijas 2026. gada 17. februāra sēdes stenogramma (Latvenergo cenas grīda ~24 euro); 2026. gada 26. janvāra sēdes stenogramma (eksperta I. Stukļa aprēķins ~6–9 euro); AS „Rīgas siltums" iepirkuma dati (cenu diapazons 30–100 euro).

uzraudzībā - aptuveni 45 milj. euro, bet Komisija, balstoties uz pašas veiktu aprēķinu, sadārdzinājumu ziņojumā aptvertajā 2022.–2025. gada periodā lēš aptuveni 62,5 milj. euro (pie atlikumsiltuma cenas 24 EUR/MWh) līdz aptuveni 78,8 milj. euro (pie atlikumsiltuma cenas 15 EUR/MWh).[59]

[71] Komisija norāda, ka atšķirības izriet no atšķirīgām metodikām: Valsts kontroles aprēķins balstīts uz konkrētu dienu tirgus cenu salīdzinājumu vienā revidētajā sezonā, Konkurences padomes aprēķins uz scenāriju, kurā Latvenergo būtu piedalījies konkurējošajā daļā. Komisija ziņojuma izstrādāšanas gaitā izvērtēja arī plašākas indikatīvas aplēses, taču tiek balstītas uz daļēji ierobežotas pieejamības datiem un netiek Valsts kontroles un Konkurences padomes apstiprinātas, tāpēc Komisija kā pamatojumu izmanto savu aprēķinu, proti, aptuveni 62,5–78,8 milj. euro 2022.–2025. gada periodā atkarībā no pieņemtās atlikumsiltuma cenas (sk. arī V. daļas 4. secinājumu).[60]

[72] Lietderīgi izmantojot atlikumsiltumu, nebūtu nepieciešams mākslīgi sadedzināt līdzvērtīgu šķeldas apjomu. Zinātnē un normatīvajos aktos pieņemtais šķeldas emisiju apjoms ir aptuveni 0,36 t CO2 uz MWh, tādējādi Komisija lēš, ka pārbaudītajā periodā lieki radīti aptuveni 295 000 t CO2 emisiju, kā arī papildu slāpekļa oksīdu, cieto daļiņu un autotransporta radīts piesārņojums.[61]

[73] Komisija konstatē, ka, tā kā Latvenergo regulētais tarifs faktiski darbojās kā siltuma tirgus augšējā robeža, neatkarīgie šķeldas ražotāji savu objektīvi lētāko šķeldas siltumu konsekventi tirgoja tuvu šai robežai. Salīdzinājumā ar tiem pašiem ražotājiem citviet (piemēram, Jelgavā un Lietuvā) cena Rīgā bija ievērojami augstāka.[62]

[74] Saskaņā ar Energoresursu cenu ārkārtēja pieauguma samazinājuma pasākumu likumu AS "Rīgas siltums" saņēma valsts atbalsta maksājumus iedzīvotāju patērētajai siltumenerģijai 2022. gadā 58 610 408 euro apmērā un 2023. gadā 81 982 018 euro apmērā (ar pievienotās vērtības nodokli 12 %), proti, kopā aptuveni 140,6 milj. euro.[63]

[59] VK revīzijas ziņojums, 3. un 10. lpp.; Komisijas 2026. gada 24. marta sēdes stenogramma; 2026. gada 12. maija sēdes stenogramma.
[60]Komisijas 2026. gada 24. marta sēdes stenogramma.
[61] Komisijas 2026. gada 12. maija sēdes stenogramma.
[62] Komisijas 2026. gada 26. janvāra sēdes stenogramma; 2025. gada 17. decembra sēdes stenogramma.
[63] AS "Rīgas siltums" 2025. gada 19. decembra vēstule Nr. N-2025/5210.

Vienlaikus valsts kopējais atbalsts enerģijas cenām 2021./2022. gada sezonā tika lēsts aptuveni 448 milj. euro, bet 2022. gada decembra atbalsta paketē vairāk nekā 500 milj. euro apmērā.

[75] Valsts atbalsts siltumenerģijas tarifam tika sniegts laikā, kad valdība enerģijas taupību bija definējusi kā prioritāti, vienlaikus pieļaujot lietderīgi izmantojama siltuma izvadīšanu atmosfērā.

[76] Komisijas aplēse par aptuveni 295 000 t lieki radītu CO2 emisiju, izteikta uzskatāmi, atbilst aptuveni 142 000 koku absorbcijas kapacitātei un aptuveni 7 % no Latvijas autoparka gada radītā piesārņojuma. AS "Rīgas siltums" vadības materiālos lietderīgi izmantojamā izvadītā siltuma apjoms gada griezumā minēts aptuveni 0,96 milj. MWh, bet 2022.–2025. gadā kopā – aptuveni 1,25 milj. MWh, no kuriem AS "Rīgas siltums" varēja paņemt aptuveni 0,962 milj. MWh.[64]

[77] Papildus tiešajam sadārdzinājumam Komisija norāda uz netiešiem zaudējumiem: paaugstināts tarifs veicina lietotāju atteikšanos no centralizētās siltumapgādes, kas savukārt samazina sistēmas noslodzi un palielina fiksēto izmaksu īpatsvaru uz atlikušajiem lietotājiem, radot sistēmas pakāpeniskas sabrukšanas risku, kā arī mazina AS "Rīgas siltums" spēju investēt tīkla atjaunošanā.

Komisijas novērtējums

[78] Komisija konstatē, ka izvadīšanas, dubultas ražošanas un sadārdzinājuma kopums ir radījis būtisku finansiālu kaitējumu Rīgas siltuma lietotājiem un valsts budžetam, kā arī nepamatotu vides piesārņojumu. Komisijas ieskatā šī rīcība rada pamatu kompetento iestāžu izvērtējumam par Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3. pantā nostiprinātā saimnieciskuma principa ievērošanu; tiesisku vainas konstatējumu Komisija neizdara.

Valsts kontroles aprēķini

[79] Valsts kontroles revīzijas ziņojumā konstatēts, ka rīdzinieki 2024./2025. gada apkures sezonā par siltumenerģiju pārmaksāja gandrīz 8 milj. euro, savukārt Latvenergo neguva vairāk nekā 6 milj. euro potenciālo ieņēmumu. Neatkarīgo ražotāju siltuma

[64] Komisijas 2026. gada 12. maija sēdes stenogramma un 2026. gada 5. maija sēdes prezentācija.

aizstāšana ar izmesto koģenerācijas siltumu ļautu ietaupīt aptuveni 7,8 milj. euro (pazeminot tarifu par aptuveni 2,1 euro par MWh), taču pilnīga neatkarīgo ražotāju izslēgšana, ražojot siltumu ar dabasgāzes sildāmkatliem, izmaksātu aptuveni 25,2 milj. euro gadā vairāk.[65]

[80] No 532 052 MWh izvadītā koģenerācijas siltuma aptuveni 32 % (171 729 MWh) tika kondensēti dienās, kad Latvenergo nepiedalījās konkursā un no tiem tehniski sistēmā bija iespējams paņemt aptuveni 96 225 MWh. Dienās, kad Latvenergo piedalījās tirgus zonas konkursā, cena samazinājās vidēji par aptuveni 32 %, kas ļāva AS "Rīgas siltums" iegādāties siltumu aptuveni par 8,4 milj. euro lētāk salīdzinājumā ar dienām, kad piedāvāja tikai neatkarīgie ražotāji.[66]

[81] Komisija konstatē, ka pēc iepirkuma sistēmas uzlabojumiem no 2025. gada 15. novembra izmestā koģenerācijas siltuma apjoms samazinājies par aptuveni 44 %, kas, Komisijas ieskatā, papildus apstiprina, ka izvadīšana bija novēršama jau agrāk.[67]

Tarifu un energoresursu cenu dinamika

[82] TEC-1 tarifs no 2022. gada 1. oktobra pieauga no aptuveni 53 euro par MWh līdz aptuveni 183 euro par MWh. Valsts kontrole konstatē, ka aptuveni 80 % no TEC-1 tarifa pieauguma kopš 2019. gada veido CO2 emisiju kvotu izmaksas (aptuveni 12,6 euro par MWh) un dabasgāzes cenas pieaugums, dabasgāze ir aptuveni 2,5 reizes dārgāka par šķeldu.[68]

[83] Šķeldas cena (Baltpool) pieauga no aptuveni 14,1 euro par MWh (2018.–2019. gads) līdz aptuveni 19,4 euro par MWh (2025. gads), savukārt dabasgāzes cena no aptuveni 18,1 euro līdz aptuveni 36,4 euro par MWh. Dabasgāzes cenas pieaugums kopš 2019. gada bija aptuveni 3,4 reizes straujāks par šķeldas cenas pieaugumu. Koģenerācijas tarifu metodika (Regulatora 2010. gada 11. jūnija lēmums Nr. 1/10) attiecas tikai uz diviem komersantiem.[69]

[65] VK revīzijas ziņojums, 10. Lpp un 58.lpp.
[66] VK revīzijas ziņojums, 48.–49. lpp.; Komisijas 2026. gada 5. maija sēdes prezentācija.
[67]Komisijas 2026. gada 5. maija sēdes prezentācija.
[68] VK revīzijas ziņojums, 72. lpp.
[69] VK revīzijas ziņojums, 60. un 72. lpp.

[84] Komisija konstatē, ka neatkarīgo ražotāju cenas vēsturiski bija zemākas par Latvenergo regulēto tarifu (piemēram, 2024. gadā Latvenergo aptuveni 65,3 euro, neatkarīgie aptuveni 46,8 euro par MWh), taču joprojām būtiski augstākas par atlikumsiltuma izmaksām, un tās pašas šķeldas katlumājas citviet (piemēram, Jelgavā un Lietuvā) piedāvāja zemāku cenu nekā Rīgā.[70]

Neatkarīgo ražotāju rentabilitāte

[85] Komisijas darbā tika norādīts, ka neatkarīgo ražotāju apgrozījuma rentabilitāte ir aptuveni 20–25 %, bet ieguldījuma atdeve aptuveni 15 %, kamēr regulētam pakalpojumam pieļaujamā ieguldījuma atdeve noteikta ne vairāk kā aptuveni 10 %. Atsevišķi tika norādīta peļņa 20–50 % apmērā attiecībā pret ieguldīto kapitālu, un ka ieguldījumi tika atpelnīti netipiski ātri (divos līdz trijos gados).[71]

[86] Komisija konstatē, ka arī neatkarīgie ražotāji atsevišķos brīžos faktiski šķērssubsidēja siltumenerģijas cenu no elektroenerģijas ieņēmumiem (piemēram, 2026. gada 8. janvārī siltuma cena tika piedāvāta aptuveni 19,66 euro par MWh, kamēr šķeldas cena bija aptuveni 26,9 euro par MWh), kas, Komisijas ieskatā, apstiprina, ka cenu veidošana tirgū nebija caurskatāma un ka modelis pieļāva netipisku peļņu.[72]

[87] Komisija norāda, ka 2022. gadā šķeldas resursa cena tirgū pieauga aptuveni līdz 45–49 euro par MWh, kas, pieskaitot saprātīgu peļņu, objektīvi būtu pamatojis cenu aptuveni 60–70 euro par MWh. Tā vietā atsevišķi neatkarīgie ražotāji piedāvāja cenu tuvu 92–100 euro par MWh (svērtā vidējā aptuveni 93 euro), proti, tuvu Latvenergo regulētajam tarifam kā tirgus augšējai robežai.[73]

[88] Valsts kopējais atbalsts enerģijas cenām bija ievērojams arī plašākā mērogā: 2021./2022. gada sezonā tas tika lēsts aptuveni 448 milj. euro, bet 2022. gada decembra atbalsta paketē – vairāk nekā 500 milj. euro apmērā. Komisija šos plašākos skaitļus nošķir no AS "Rīgas siltums" saņemtā atbalsta (2022. gadā aptuveni 58,6 milj. euro un 2023. gadā aptuveni 82 milj. euro).[74]

[70] Komisijas 2026. gada 26. janvāra sēdes stenogramma; 2025. gada 17. decembra sēdes stenogramma.
[71] Komisijas 2025. gada 17. decembra sēdes stenogramma; M. Kauliņa publiskais raksts (peļņa 20–50 %).
[72] Komisijas 2026. gada 6. janvāra un 3. februāra sēžu stenogrammas.
[73] Komisijas 2026. gada 17. februāra sēdes stenogramma.
[74] Komisijas 2026. gada 17. februāra sēdes stenogramma.

5. AS “Rīgas siltums” pašu ražošana un siltumcentrāle “Imanta”

[89] Siltumcentrāles “Imanta” koģenerācijas energobloks ir trešā lielākā koģenerācijas stacija valstī ar elektrisko jaudu aptuveni 50 MW. Tās lietderīgais resurss tika izlietots līdz 2022. gadam, un pēc tam energobloks netika darbināts.[75]

[90] AS “Rīgas siltums” norādīja, ka koģenerācijas energobloks pašlaik nedarbojas un nespēj izpildīt AST balansēšanas prasības, savukārt tā atjaunošana un kvalifikācija balansēšanai tika lēsta aptuveni 20–35 milj. euro apmērā. Vienlaikus AS “Rīgas siltums” turpināja segt izdevumus par ģenerācijas pieslēguma uzturēšanu un par turbīnas konservāciju.[76]

[91] Komisijas izbraukuma sēdē tika norādīts, ka par augstsprieguma tīkla pieslēgumu tiek maksāts aptuveni 35 000 euro mēnesī, bet AS “Rīgas siltums” paskaidroja, ka pieslēgums vajadzīgs siltumcentrālē uzstādītajam elektrodu (ūdenssildāmajam) katlam (aptuveni 49 MW), kas pasūtīts 2024. gadā.[77]

[92] Imantas koģenerācijas energobloka neizmantošanas vietā AS “Rīgas siltums” turpināja dabasgāzes sadedzināšanu ūdenssildāmajos katlos: 2022. gadā aptuveni 257 tūkst. MWh, 2023. gadā 230 tūkst. MWh, 2024. gadā 296 tūkst. MWh un 2025. gadā (janvāris–novembris) 236 tūkst. MWh.[78]

[93] AS “Rīgas siltums” padome 2024. gada februārī nolēma neinvestēt koģenerācijas energobloka rekonstrukcijā, pamatojot to ar viedokli, ka Latvija ir gatava atslēgties no BRELL sistēmas un balansēšanas tirgus attīstība ir neskaidra.[79]

[94] Komisijas darbā tika norādīts, ka SC “Imanta” koģenerācijas iekārta augsto elektroenerģijas cenu apstākļos (2022. gads) būtu varējusi gūt ievērojamus ieņēmumus elektroenerģijas tirgū (atsevišķi tika minēts indikatīvs aptuveni 13 milj. euro gadā), bet AS “Rīgas siltums” no tā atteicās. Vienlaikus eksperti norādīja, ka esošais aptuveni 65

[75] AS “Rīgas siltums” 2025. gada 19. decembra vēstule Nr. N-2025/5210 Komisijai; Komisijas 2026. gada 27. marta sēdes stenogramma (R. Elliņa teiktais).
[76] AS “Rīgas siltums” 2025. gada 19. decembra vēstule Nr. N-2025/5210; Komisijas 2025. gada 17. decembra un 2026. gada 27. marta sēžu stenogrammas.
[77] Komisijas 2026. gada 27. marta sēdes stenogramma.
[78] AS “Rīgas siltums” 2025. gada 19. decembra vēstule Nr. N-2025/5210 Komisijai.
[79] AS “Rīgas siltums” 2025. gada 19. decembra vēstule Nr. N-2025/5210.

MW augstsprieguma tīkla pieslēgums ir vērtīgs resurss, kura izbūve no jauna izmaksātu vairākus miljonus euro.[80]

[95] Komisijas darbā pastāvēja viedokļu atšķirība par energobloka tehnisko stāvokli: AS "Rīgas siltums" un atsevišķi pārstāvji norādīja, ka turbīna ir iekonservēta un atrodas kārtībā, savukārt Komisijas priekšsēdētājs pēc personīgas vizītes norādīja, ka iekārta ir darboties nespējīga. Neatkarīgi no šīs atšķirības Komisija konstatē, ka iekārta gadiem nav izmantota, vienlaikus turpinot ar to saistītos izdevumus.[81]

Komisijas novērtējums

[96] Komisija norāda, ka iekārtu nolietojums pats par sevi ir objektīvs apstāklis, taču Komisijas ieskatā apstākļi, kas noveda pie energobloka faktiskas pamešanas, liecina par neprofesionālu uzņēmuma pārvaldību: ierobežota analīze par energobloka turpmāko izmantošanu notikusi tikai 2021. gada beigās, kad iekārta jau bija faktiski izsmēlusi savu darbspēju, un pat 2022. gada elektroenerģijas cenu lēciens (kad citi obligātā iepirkuma saņēmēji atteicās no atbalsta, lai vairāk pelnītu biržā) nav mainījis AS "Rīgas siltums" rīcību.

[97] Komisijas ieskatā padomes 2024. gada lēmuma motivācija - atsaukšanās uz gaidāmo atslēgšanos no BRELL kā pamatu balansēšanas pakalpojuma nelietderīgumam ir pretrunā ar realitāti, jo tieši atslēgšanās no BRELL radīja paaugstinātu balansēšanas pakalpojumu pieprasījumu un cenu pieaugumu. Šāda rīcība, Komisijas vērtējumā, apdraud arī energodrošības intereses.

Dabasgāzes sadedzināšana ūdenssildāmajos katlos un izmaksu salīdzinājums

[98] AS "Rīgas siltums" norādīja, ka SC "Imanta" koģenerācijas energobloka nedarbināšanas vietā turpināja siltuma ražošanu ūdenssildāmajos katlos, sadedzinot dabasgāzi šādos apjomos: 2022. gadā aptuveni 257 tūkst. MWh, 2023. gadā 230 tūkst. MWh, 2024. gadā 296 tūkst. MWh un 2025. gadā (janvāris–novembris) 236 tūkst. MWh. AS "Rīgas siltums" aprēķini par energobloka atjaunošanu koģenerācijas režīmā

[80] Komisijas 2025. gada 17. decembra un 2026. gada 26. janvāra sēžu stenogrammas.
[81] Komisijas 2026. gada 12. janvāra un 27. marta sēžu stenogrammas.

tika lēsti būtiski augstāki par ūdenssildāmo katlu darbību, taču Komisija norāda, ka koģenerācijas režīmā tiktu iegūta arī vērtīgāka elektroenerģija.[82]

[99] SC "Imanta" uzstādīts elektrodu (ūdenssildāmais) katls ar jaudu aptuveni 49 MW, kas no nulles līdz pilnai jaudai sasniedzams aptuveni 90 sekundēs. Testa periodā (2026. gada 1.–18. marts) ar to saražotas aptuveni 4 409 MWh par cenu zem 52 euro par MWh, papildus gūstot ieņēmumus frekvenču regulēšanā.[83]

Energodrošības konteksts

[100] Komisija norāda, ka pēc atslēgšanās no BRELL sistēmas balansēšanas pakalpojumu pieprasījums un cena būtiski pieauga un saskaņā ar publiski pieejamo informāciju tikai 2025. gada pirmajos deviņos mēnešos Latvijas sabiedrība par deficītajām balansēšanas jaudām samaksāja aptuveni 64 milj. euro. Tādējādi koģenerācijas un balansēšanas jaudu nepieciešamība ir uzsvērta kā kritiska Latvijas energosistēmai, kas, Komisijas ieskatā, papildus apšauba AS "Rīgas siltums" padomes 2024. gada lēmuma pamatojumu.[84]

6. AS "Rīgas siltums" pārvaldība, akcionāru kontrole un tīkla attīstība

[101] Komisija konstatēja vairākus ārpakalpojumu iepirkumus, kuru priekšmets pēc satura pārklājas ar valdes vai kapitāla daļu turētāja pienākumiem: gaidu vēstules izstrāde (SIA "Civitta Latvija", līgums Nr. L-2022/386, aptuveni 9 890 euro); vidēja termiņa stratēģijas izstrāde (SIA "Ernst & Young Baltic" aptuveni 24 600 euro un KPMG Baltics SIA aptuveni 94 950 euro, kopā aptuveni 120 000 euro); stratēģijas veicināšanas pakalpojumi (SIA "Energise"); prezentāciju un mārketinga materiālu sagatavošana.[85]

[102] Komisija konstatēja arī pētījumu iepirkumus par sintētisko metānu un ūdeņradi, kuru kopējās izmaksas Komisijas darbā tika minētas aptuveni 375 000–376 000 euro

[82]AS "Rīgas siltums" 2025. gada 19. decembra vēstule Nr. N-2025/5210 Komisijai; Komisijas 2026. gada 27. marta sēdes stenogramma (R. Elliņa teiktais).
[83]AS "Rīgas siltums" prezentācija Komisijai (elektrodu katls SC "Imanta").
[84]Akciju sabiedrības "Augstsprieguma tīkls" publiskotā informācija par balansēšanas pakalpojumu izmaksām (2025. gads); Komisijas materiāli par energodrošību.
[85] AS "Rīgas siltums" līgumu reģistrs 2021.–2025. gadam (iesniegts Komisijai); Komisijas 2026. gada 14. aprīļa sēdes stenogramma.

apmērā, kuru lietderība un saimnieciskais pamatojums Komisijas ieskatā ir apšaubāms.[86]

[103] Komisija konstatēja, ka siltumenerģijas tirdzniecības platformas (SIA "BioEx") papildinājuma izstrāde tika finansēta bez atklāta iepirkuma (tendera), bet platformas izstrādes līdzfinansējums tika minēts aptuveni 25 000 euro un ar to saistītais līgums aptuveni 48 980 euro apmērā.[87]

[104] Komisija konstatēja, ka atsevišķu komandējumu izmaksas pārsniedza Ministru kabineta noteiktos normatīvus: piemēram, naktsmītnes izmaksas Barselonā aptuveni 374 euro par nakti (748 euro par divām naktīm).[88] AS "Rīgas siltums" vadības materiālos komandējumu kopējās izmaksas norādītas aptuveni 265 792 euro apmērā; atsevišķos braucienos naktsmītnes izmaksas bija būtiski augstākas (piemēram, komandējumā uz Seviļu naktsmītnes aptuveni 690 euro par nakti).[89]

[105] Komisijas ieskatā problemātiska ir arī gaidu vēstules izstrādes nodošana ārpakalpojumā: akcionāra gaidu vēstules sagatavošana, konsolidēšana un apstiprināšana pēc būtības ir kapitāla daļu turētāja un padomes kompetence (Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma $24.^2$ pants). Komisijas darbā tika norādīts, ka aktuāla akcionāra gaidu vēstule netika nodrošināta vairākus gadus, bet 2023. gadā sagatavotās gaidu vēstules mērķi (efektīva siltuma iegāde, neregulētajiem aktīviem aptuveni 7 % peļņas atdeve, zemākais tarifs Baltijas galvaspilsētu vidū) tika noraidīti.[90]

[106] Komisija norāda uz pētījumu un attīstības projektu mērogu, kas, tās ieskatā, neatbilst uzņēmuma faktiskajām vajadzībām un investīciju spējai pamatdarbībā, tostarp tika izvērtēta sintētiskā metāna ražošana (aptuveni 100 MW elektrolīzes jauda, aptuveni 413 000 MWh sintētiskā metāna), kā arī publiski izskanējusi iecere par aptuveni 600 MW (aptuveni viena miljarda euro) vēja parku.[91]

---

[86] Komisijas 2026. gada 14. aprīļa sēdes stenogramma.
[87] Komisijas 2026. gada 20. janvāra sēdes stenogramma; AS "Rīgas siltums" līgumu reģistrs.
[88] AS "Rīgas siltums" komandējumu dati (iesniegti Komisijai); Komisijas 2026. gada 14. aprīļa sēdes stenogramma.
[89] Komisijas 2026. gada 27. marta sēdes prezentācija.
[90] Komisijas 2026. gada 17. februāra sēdes stenogramma.
[91] Komisijas 2026. gada 24. februāra sēdes stenogramma.

[107] Tāpat secināts, ka būtiska daļa juridisko, konsultatīvo un organizatorisko pakalpojumu pārklājas ar kapitālsabiedrības pastāvīgajām funkcijām un struktūrvienību tiešajiem pienākumiem (tostarp juridiskie pakalpojumi, darba tiesību un personāla vadības konsultācijas, iekšējās kontroles un risku vadības izstrāde, stratēģijas un tarifu metodikas izstrāde).

Interešu konflikti

[108] Komisija konstatēja interešu konflikta risku saistībā ar AS "Rīgas siltums" valdes locekli, kura atbild par finanšu pārvaldību un kuras dzīvesbiedra pārstāvēts uzņēmums regulāri uzvarēja AS "Rīgas siltums" iepirkumos (tostarp biokurināmā katlu izbūvē, piemēram, siltumcentrālē "Vecmīlgrāvis"). Šo iepirkumu kopējā summa pārbaudītajā periodā pārsniedz 8 milj. euro.[92]

[109] Saskaņā ar AS "Rīgas siltums" līgumu reģistru attiecīgā dzīvesbiedra pārstāvētā uzņēmuma līgumu kopsumma 2021.–2025. gadā pārsniedz 8 milj. euro (atsevišķos aprēķinos sasniedzot aptuveni 10,5 milj. euro), no kuriem lielākais ir biokurināmā katlu (2 × 4 MW) izbūve siltumcentrālē "Vecmīlgrāvis" (vairāk nekā 5 milj. euro). Komisija atzīmē, ka uzņēmums AS "Rīgas siltums" iepirkumos sāka piedalīties laikā, kas sakrīt ar attiecīgās valdes locekles iecelšanu.[93]

[110] Komisija konstatēja arī interešu konflikta risku saistībā ar padomes locekli, kurš kā ieguldījumu fonda pārstāvis bija saistīts ar šķeldas koģenerācijas katlumāju, kas darbojās AS "Rīgas siltums" iepirkuma tirgū un vēlāk tika pārdota citam komersantam.[94]

[111] Komisija konstatēja arī, ka divām padomē ilgstoši esošam personām bija atņemta speciālā atļauja (pielaide) valsts noslēpumam, kā arī ka padomes sastāvā nebija personu ar izglītību enerģētikā.[95]

[112] AS "Rīgas siltums" padomes priekšsēdētājs Komisijas sēdē norādīja, ka 2021. gadā, viņam stājoties amatā, uzņēmumā faktiski nedarbojās iekšējās kontroles sistēma,

[92] AS "Rīgas siltums" līgumu reģistrs 2021.–2025. gadam; Komisijas 2026. gada 5. maija sēdes stenogramma.
[93] AS "Rīgas siltums" līgumu reģistrs 2021.–2025. Gadam.
[94] Komisijas 2026. gada 14. aprīļa un 5. maija sēžu stenogrammas.
[95] Komisijas 2026. gada 24. februāra sēdes stenogramma.

riska pārvaldības un iekšējā audita funkcija, kā arī ka 2015.–2018. gada audita ieteikumi 2022. gadā nebija ieviesti, pēc tam tika izveidots iekšējais audits, audita komiteja un riska pārvaldība.[96]

[113] Attiecībā uz valdes un padomes locekļu iecelšanu Komisija konstatē, ka tika piemērotas nominācijas procedūras, taču reputācijas apsvērumu dēļ kandidātu var izslēgt tikai ar nominācijas komisijas vienbalsīgu lēmumu, un atsevišķu nominācijas dokumentu glabāšanas termiņš ir īss. Komisijas ieskatā šie apstākļi mazina atlases procedūru caurskatāmību un izsekojamību.[97]

Akcionāru struktūra un akcionāru savstarpējā mijiedarbība

[114] AS "Rīgas siltums" akcionāru struktūru veido četri akcionāri: Rīgas valstspilsētas pašvaldība 49 %, Ekonomikas ministrija 48,995 %, AS "Latvenergo" 0,005 % un SIA "Enerģijas risinājumi.RIX" 2 %. Pēdējam akcionāram ir privileģētās jeb tā sauktās zelta akcijas, kas nodrošina pastiprinātas tiesības atsevišķu būtisku lēmumu pieņemšanā neatkarīgi no formāli nelielās līdzdalības daļas.

[115] Komisija konstatē, ka šāda akcionāru struktūra, kurā divi publiskie akcionāri (pašvaldība un valsts ar attiecīgi 49 % un 48,995 % balsstiesībām) ir savstarpēji līdzsvaroti un neviens no tiem nav vienpersonīgi lielākais kapitāla daļu turētājs, rada strukturālu pamatu kavētai un sarežģītai lēmumu pieņemšanai, jo īpaši jautājumos, kas skar attiecības starp AS "Rīgas siltums" un AS "Latvenergo" (TEC) - tieši lietderīgi izmantojamā atlikumsiltuma un koģenerācijas režīma jautājumos, kas aprakstīti šī galaziņojuma II nodaļā. Publiskajiem akcionāriem ir atšķirīgs interešu fokuss: Rīgas valstspilsētas pašvaldības skatījumā tas ir siltumapgādes operatora pārvaldība un tarifs Rīgas iedzīvotājiem, valsts skatījumā: AS "Latvenergo" un kopējās enerģētiskās sistēmas darbība.

[116] Komisijas ieskatā šāds sadalījums veido vājāku korporatīvās pārvaldības ietvaru: kad nav vienpersonīgi dominējoša akcionāra un publisko akcionāru intereses atšķiras, kļūst grūti vai praktiski neiespējami panākt vienošanos par stratēģiju, investīcijām un ātriem lēmumiem krīzes situācijās, kas palēnina uzņēmuma attīstību. Tajos pašos

[96] Komisijas 2026. gada 5. maija sēdes stenogramma.
[97] Komisijas 2026. gada 24. februāra sēdes stenogramma.

apstākļos uzņēmuma vadība var iegūt pārāk lielu autonomiju, samazinās efektīva uzraudzība, un rodas situācija, kurā vadības intereses ne vienmēr sakrīt ar īpašnieku interesēm. Tam pievienojas mazākuma privātā akcionāra (2 % ar zelta akcijām) komerciālās efektivitātes prasības, kas atsevišķos jautājumos piešķir tam izšķirošu ietekmi pār AS "Rīgas siltums" darbību, un tā rezultātā korporatīvā pārvaldība kļūst formāla un nestabila, bet ilgtermiņa stratēģija tiek pakļauta politiskam interesēm.

Padomes atsaukšanas process 2025. gadā

[117] Par publisko akcionāru saskaņotas rīcības trūkumu, Komisijas ieskatā, liecina arī 2025. gadā notikušais padomes atsaukšanas process. Ekonomikas ministrija kā valsts kapitāla daļu turētāja jau 2025. gada septembrī rosināja jautājumu par AS „Rīgas siltums" padomes atsaukšanu. Pirmreizēji sasauktajā akcionāru sapulcē Rīgas dome nepiedāvāja balsot par visas uzņēmuma padomes atsaukšanu, tāpēc Ekonomikas ministrija rosināja nekavējoties sasaukt jaunu ārkārtas akcionāru sapulci, lai lemtu par visas padomes atsaukšanu. Padome faktiski tika atsaukta tikai 2025. gada novembra beigās — aptuveni trīs mēnešus pēc attiecīgā EM ierosinājuma. Komisijas ieskatā šis laika nogrieznis ilustrē, ka pārvaldības lēmumu pieņemšanā starp diviem publiskajiem akcionāriem nepastāv efektīvs un savlaicīgs saskaņošanas mehānisms, kas, ņemot vērā Komisijas konstatētos pārvaldības trūkumus (interešu konflikta risks valdes un padomes līmenī, padomes enerģētikas kompetenču trūkums, neattaisnoti tēriņi), nav samērīgs ar problēmu nopietnību.

Stratēģijas izstrādes nodošana ārpakalpojumā

[118] Atsevišķi izceļams jautājums par AS "Rīgas siltums" vidēja termiņa stratēģijas izstrādes nodošanu ārpakalpojumā (sk. arī šīs nodaļas ievaddaļu): stratēģijas izstrādei vien tika iepirkti pakalpojumi par kopējo summu aptuveni 120 000 euro. Komisijas ieskatā stratēģijas un attīstības virzienu noteikšana pēc būtības ir kapitāla daļu turētāju (akcionāru) un padomes kompetences jautājums un nav nododama ārpakalpojuma sniedzējam. Tas, ka šī funkcija faktiski tika deleģēta ārējiem konsultantiem, Komisijas ieskatā, ir akcionāru lomas neizpildes apliecinājums.

Enerģētikas likums un pašvaldības līdzdalība operatorā

[119] Komisija atzīmē, ka spēkā esošajā Enerģētikas likumā nav noteikta obligāta prasība, ka centralizētās siltumapgādes operatoram konkrētā administratīvajā teritorijā

jābūt attiecīgās pašvaldības īpašumā vai dominējošā līdzdalībā. Pašvaldības līdzdalība siltumapgādes operatorā ir pamatojama ar pašvaldību autonomajām funkcijām, taču tā nav vienīgais juridiski pieļaujamais modelis. Citās Latvijas pilsētās un Eiropas Savienības dalībvalstīs pastāv gan modeļi ar pašvaldības dominējošu līdzdalību, gan modeļi, kuros centralizētās siltumapgādes operators atrodas valsts vai jauktā valsts un pašvaldību īpašumā.

[120] Ņemot vērā, ka AS „Latvenergo" TEC stacijām Rīgas siltumenerģijas tirgū ir paliekoša loma un tieši tajos veidojas lielākais pieejamais atlikumsiltuma resurss, kā arī AS „Latvenergo" pilda centralizētās siltumapgādes sistēmas balansētāja lomu, Komisijas ieskatā ir argumentējams modelis, kurā valsts kā AS „Latvenergo" kapitāla daļu turētāja Ekonomikas ministrijas personā ir lielākā kapitāla daļu turētāja arī AS „Rīgas siltums". Tas ļautu pieņemt saskaņotus lēmumus par TEC atlikumsiltuma izmantošanu un atbilstu jau iepriekš norādītajai Enerģētikas likuma izpratnei.

[121] Komisijas ieskatā Rīgas domes pārstāvju dalība Komisijas sēdēs apliecināja, ka pašvaldības izpratne par notiekošo Rīgas siltumapgādē ir vispārēja, savukārt līdzšinējā iesaiste AS „Rīgas siltums" pārvaldībā ne vienmēr samērīga ar Rīgas iedzīvotāju interesēs deklarēto atbildību. Komisija atzīmē, ka neviens no esošajiem akcionāriem nav uzņēmies vadošo lomu stratēģisko jautājumu, īpaši atlikumsiltuma izmantošanas un TEC sinerģijas risināšanā, jo esošā shēma katram akcionāram ļauj saglabāt politisko intereses paušanu, vienlaikus neuzņemoties faktisku atbildību par operatora darbības rezultātiem.

Tīkla stāvoklis un akcionāru kontrole

[122] Komisija konstatēja, ka AS "Rīgas siltums" izmantotā siltumtīkla kopgarums 2024. gada pārskatā norādīts aptuveni 840 km, no kuriem uzņēmumam piederošo siltumtīklu garums ir aptuveni 764 km. Aptuveni 76 km tīkla tādējādi faktiski ir bezsaimnieka tīkls, kas nav iekļauts Regulatora apstiprinātajā tarifā un netiek atjaunots.[98]

[123] Tīkla vidējais vecums pārsniedz 28 gadus, bet AS "Rīgas siltums" gadā nomaina aptuveni 6–13 km, lai gan tīkla atjaunošanai nepieciešami aptuveni 27 km gadā, tāpēc

[98] Komisijas 2026. gada 24. februāra un 12. maija sēžu stenogrammas.

tīkls noveco. Akcionāru kontroles jomā Komisija konstatēja, ka aktuāla akcionāra gaidu vēstule netika nodrošināta vairākus gadus, kā arī ka mazākuma privātā akcionāra (aptuveni 2 %) "zelta akcija" traucē korporatīvo pārvaldību un kvalificēšanos atsevišķiem Eiropas Savienības fondu līdzekļiem.[99]

Komisijas novērtējums

[124] Komisija konstatē, ka AS "Rīgas siltums" pārvaldībā vienlaikus pastāv neattaisnoti tēriņi, interešu konflikta riski valdes un padomes līmenī, padomes enerģētikas kompetenču trūkums, kā arī novecojoša un daļēji bezsaimnieka infrastruktūra. Komisijas ieskatā šīs pārvaldības problēmas saistāmas arī ar akcionāru struktūru, kurā divi savstarpēji līdzsvaroti publiskie akcionāri un mazākuma privātais akcionārs ar zelta akcijām nav nodrošinājuši skaidru atbildības centru par operatora stratēģisko vadību, ko ilustrē gan stratēģijas funkcijas nodošana ārpakalpojumā, gan padomes atsaukšanas procesa novilcināšana 2025. gadā. Komisijas ieskatā gaidu vēstules sagatavošana, konsolidēšana un apstiprināšana ir kapitāla daļu turētāja un padomes kompetences jautājums (sk. arī Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma $24.^{2}$ panta otro daļu), tāpēc valdes organizēts ārpakalpojuma iepirkums šim nolūkam ir grūti pamatojams.

[125] Komisijas ieskatā ārpakalpojumu izmantošana jautājumos, kas ietilpst kapitālsabiedrības pastāvīgajās funkcijās un darbinieku amata pienākumos, rada risku neatbilstībai Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma $9.^{1}$ panta pirmajai daļai, kā arī Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma principiem. Konstatētie interešu konflikta riski, Komisijas ieskatā, rada pamatu izvērtējumam pret likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 11. panta pirmo daļu.

Ārpakalpojumu un funkciju pārklāšanās izvērtējums

[126] AS "Rīgas siltums" ārpakalpojumu līgumu izvērtējumā konstatēts, ka būtiska daļa juridisko, konsultatīvo, organizatorisko un stratēģisko pakalpojumu pēc satura pārklājas ar kapitālsabiedrības pastāvīgajām funkcijām un struktūrvienību tiešajiem

[99] Komisijas 2026. gada 17. februāra un 24. februāra sēžu stenogrammas; 2026. gada 3. februāra sēdes stenogramma.

pienākumiem, tostarp darba tiesību un personāla vadības jautājumi, iekšējās kontroles un risku vadības procesu izstrāde, stratēģijas un tarifu metodikas izstrāde, kā arī prezentāciju un komunikācijas materiālu sagatavošana.

[127] Tika konstatēti juridisko pakalpojumu līgumi ar vairākiem zvērinātu advokātu birojiem, lai gan kapitālsabiedrība uztur juridisko struktūrvienību, kā arī uz līgumiem darba tiesību jomā ar individuāli praktizējošu zvērinātu advokāti, kuros nav nodrošināta pietiekama pretendentu izvērtēšanas metodoloģijas caurspīdība.

[128] Komisija atzīmē, ka atsevišķos gadījumos līgumu reģistrā lietoti vispārīgi nosaukumi (piemēram, "juridiskās palīdzības līgums"), kas neatbilst pakalpojuma faktiskajam saturam (piemēram, publiskas personas līdzdalības izvērtējums un stratēģiskā mērķa pārskatīšana), kas, Komisijas ieskatā, apgrūtina ārējo uzraudzību un mazina caurskatāmību.

SIA "Rīgas BioEnerģija" un meitasuzņēmuma loma

[129] SIA "Rīgas BioEnerģija" ir AS "Rīgas siltums" pilnībā piederošs meitasuzņēmums ar kopējo jaudu aptuveni 96 MW, kas veido aptuveni 54 % no neatkarīgo ražotāju piedāvājuma; AS "Rīgas siltums" to iegādājās 2017. gadā par aptuveni 4,75 milj. euro. 2024. gada martā meitasuzņēmums izmaksāja AS "Rīgas siltums" aptuveni 5 milj. euro dividendēs.[100]

[130] Valsts kontrole konstatēja, ka SIA "Rīgas BioEnerģija" integrēšana AS "Rīgas siltums" sastāvā dotu ietaupījumu aptuveni 3,8-7,3 milj. euro gadā, un apstrīdēja AS "Rīgas siltums" apgalvojumu, ka meitasuzņēmums pazemina iepirkuma cenu, norādot, ka atsevišķās izsolēs tā piedāvājums vairāk nekā 2,5 reizes pārsniedza konkurentu cenas. Komisijas ieskatā meitasuzņēmuma peļņa, kas tarifā netiek tieši vērtēta, faktiski sedz AS "Rīgas siltums" pamatdarbības rezultātu.[101]

Jaudu pārpalikums un tīkla stāvoklis

[131] Komisija konstatē būtisku siltumjaudu pārpalikumu: pie kopējās uzstādītās jaudas aptuveni 1798 MW Rīgas faktiskā vajadzība reti pārsniedz 800 MW, bet bāzes slodze

[100] VK revīzijas ziņojums, 73.–74. lpp.
[101] VK revīzijas ziņojums, 74.–75. lpp.; Komisijas 2026. gada 14. aprīļa sēdes stenogramma.

ir aptuveni 350–550 MW. Vēsturiski Regulators prasīja, ka uzstādītais resurss nedrīkst strādāt mazāk par aptuveni 3000 stundām gadā, taču pašlaik šāda prasība nav spēkā.[102]

[132] Tīkla vidējais vecums pārsniedz aptuveni 28 gadus un pasliktinās aptuveni par 0,6 gadiem gadā, bet AS "Rīgas siltums" gadā nomaina aptuveni 6–13 km, lai gan tīkla noturēšanai nepieciešami aptuveni 27 km gadā. Salīdzinājumam Tallinā ar mazāku tīklu gadā tiek atjaunoti aptuveni 24 km. Tīkla investīcijas un remonti veido aptuveni 22 % no tarifa.[103]

[133] Komisija konstatē, ka juridiskie pakalpojumi regulāri iepirkti no vairākiem zvērinātu advokātu birojiem, lai gan kapitālsabiedrība uztur juridisko struktūrvienību ar kompetentiem speciālistiem; atsevišķos līgumos (piemēram, ar individuāli praktizējošu zvērinātu advokāti par darba tiesību jautājumiem) nav nodrošināta pretendentu izvērtēšanas metodoloģijas caurspīdība, bet citos – līgumu reģistrā lietoti vispārīgi nosaukumi, kas neatbilst pakalpojuma faktiskajam saturam (piemēram, publiskas personas līdzdalības izvērtējumam, kas ir akcionāra kompetence).

[134] Komisija konstatē, ka atsevišķi nozīmīgi ārpakalpojumu līgumi (piemēram, iekšējās kontroles un risku vadības procesu izstrāde, funkciju un personāla noslodzes efektivitātes novērtēšana, pārmaiņu vadības konsultācijas) pēc satura pārklājas ar kapitālsabiedrības iekšējām funkcijām, kas, Komisijas ieskatā, rada risku neatbilstībai Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 9.[1] panta pirmajai daļai.

[135] Attiecībā uz komandējumu izmaksu pārsniegumu Komisija norāda, ka AS "Rīgas siltums" pārstāvji to skaidroja ar viedokli, ka uzņēmums ir "privāta kapitālsabiedrība publisku personu kontrolē" (ņemot vērā mazākuma privātās akcijas) un tāpēc tam esot lielāka elastība, bet Komisijas ieskatā šāds skaidrojums nav pamatots, jo uzņēmums ir publiskas personas kontrolēta kapitālsabiedrība, kurai piemērojami publisko līdzekļu izlietojuma principi.

[102] Komisijas 2025. gada 17. decembra un 2026. gada 6. janvāra sēžu stenogrammas.
[103] Komisijas 2026. gada 24. februāra sēdes stenogramma.

7. Institūciju un iesaistīto pušu rīcības izvērtējums

AS "Rīgas siltums"

[136] Komisijas ieskatā siltuma tirgus AS "Rīgas siltums" licences zonā ir organizēts veidā, kas neatbilst Enerģētikas likuma 49. panta mērķim nodrošināt lētākās siltumenerģijas iepirkumu. Uz nepieciešamību pāriet uz ikdienas siltumenerģijas tirdzniecību norādīja AS "Latvenergo" jau 2014. gada 13. oktobra vēstulē un to pašu 2023. gada 9. janvāra vēstulē atzina pati AS "Rīgas siltums". Tieši uz iknedēļas iepirkuma modeļa saistību ar atlikumsiltuma izvadīšanu atmosfērā norādīja trauksmes cēlējs un Konkurences padome 2024. gada tirgus uzraudzības ziņojumā. Klimata un enerģētikas ministrija atzina pārejas uz dienas iepirkumu nepieciešamību, vienlaikus norādot, ka tā veicama pakāpeniski. Pamatotu iemeslu atturēties no iepirkuma kārtības maiņas Komisija nav konstatējusi.[104]

[137] Komisija konstatē, ka AS "Rīgas siltums" pati 2023. gada 9. janvāra vēstulē Nr. N-2023/186, kas adresēta vienlaikus Ekonomikas ministrijai, AS "Latvenergo", Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai, Konkurences padomei un Klimata un enerģētikas ministrijai, norādīja uz nepieciešamību mainīt tirgus modeli un ieviest ikdienas izsoles atlikumsiltumam.[105] Pirmā norāde par nepieciešamību mainīt iepirkuma kārtību Komisijai dokumentēta jau 2014. gadā.[106]

AS "Latvenergo"

[138] Komisijas ieskatā, lai gan jau 2014.gadā tika ziņots par nepilnībām siltuma iepirkumos, AS "Latvenergo" valde varēja pielikt lielākas pūles, lai publiski ziņotu par notiekošo. Komisija secina, ka, lai gan iesaistītajām pusēm bija zināmas siltuma tirgus nepilnībām, kas būtiski apgrūtina atlikumsiltuma nodošanu siltumapgādē, tikai aktīva likumdevēja iesaiste jautājumu ir risinājusi.

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (SPRK)

[139] Komisijas iegūtā informācija liecina, ka Regulatora vadība gadiem nav aktīvi rīkojusies, lai nodrošinātu sabiedrisko pakalpojumu atbilstību ekonomiski pamatotām

[104] Komisijas 2026. gada 17. februāra sēdes stenogramma; AS "Rīgas siltums" 2023. gada 9. janvāra vēstule Nr. N-2023/186.
[105] AS "Rīgas siltums" 2023. gada 9. janvāra vēstule Nr. N-2023/186 .
[106] AS "Latvenergo" 2014. gada 13. oktobra vēstule Nr. 01VD00-17/4700.

izmaksām un aizstāvētu lietotāju intereses. Tika pieļauts, ka AS "Rīgas siltums" licences zonā atmosfērā tiek izvadīts liels siltuma apjoms (1 252 374 MWh 2022.–2025. gada periodā lietderīgi izmantojamā siltuma), un ka neatkarīgie ražotāji kropļotā tirgus sistēmā gūst neraksturīgi augstu rentabilitāti (ieguldījuma atdevi virs 15 %). Regulators nav pieprasījis izmaiņas iepirkuma modelī un, atsaucoties uz komercnoslēpumu, nav nodrošinājis sabiedrības informēšanu apjomā, kas veicinātu patērētājiem izdevīgāku tarifu veidošanu.[107]

[140] Likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 9. panta pirmās daļas 1. punkts noteic, ka regulators aizstāv lietotāju intereses un veicina sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju attīstību. Komisijas ieskatā Regulators nav pilnvērtīgi izmantojis likumā paredzētās tiesības konfrontēt sadārdzinājumu, kas radies neatbilstoša tirgus modeļa dēļ, un akceptēja tarifus, tostarp ar Komisijas ieskatā neatbilstošiem izdevumiem, kā arī Koģenerācijas tarifa metodika (apstiprināta 2010. gadā) ir novecojusi. Komisijas ieskatā šie apstākļi rada pamatu kompetentas iestādes izvērtējumam.[108]

Konkurences padome (KP)

[141] Komisijas ieskatā Konkurences padome nav sniegusi skaidru informāciju par "ilgtermiņa vidējo papildu izmaksu" jēdziena saturu un ir pieļāvusi, ka tās lēmums tiek izmantots kā aizbildinājums bezdarbībai, vienlaikus neiejaucoties acīmredzami defektīvā tirgū (vienādie piedāvājumi tieši zem tarifa, lētākā produkta izstumšana). Vienlaikus Komisija atzīmē, ka Konkurences padome pati 2024. gada tirgus uzraudzības ziņojumā konstatēja aptuveni 45 milj. euro pārmaksu un tirgus modeļa neefektivitāti.[109]

Rīgas valstspilsētas pašvaldība

[142] Komisijas ieskatā Rīgas valstspilsētas pašvaldība kā lielākā akcionāre nav pietiekami uzraudzījusi AS "Rīgas siltums" pārvaldību, ir aizbildinājusies ar

[107] Komisijas 2025. gada 17. decembra sēdes stenogramma; VK revīzijas ziņojums, 10.–11. lpp.
[108] Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas koģenerācijas tarifu metodika (lēmums Nr. 1/10, 11.06.2010.); VK revīzijas ziņojums, 60. lpp.
[109] Komisijas 2026. gada 6. janvāra un 24. marta sēžu stenogrammas; Konkurences padomes 2024. gada tirgus uzraudzības ziņojums.

nekonkretizētiem "juridiskiem šķēršļiem", nav sekojusi pašas izvirzīto mērķu izpildei un nav veikusi noteiktu rīcību tīkla attīstībai, tostarp bezsaimnieka tīkla problēmas risināšanai.[110]

[143] Komisija norāda, ka jautājums par siltumapgādes organizēšanu ir pašvaldības autonoma funkcija un ka pašvaldība kā 49 % akcionāre nosaka AS "Rīgas siltums" stratēģisko mērķi, tādēļ Komisijas ieskatā atbildība par sistēmas kopējo rezultātu nav novirzāma tikai uz citām institūcijām vai normatīvo aktu trūkumiem.[111]

[144] Attiecībā uz Latvenergo Komisija atzīmē, ka, lai gan TEC ražotā elektroenerģija ir prioritāra un siltums rodas kā tās blakusprodukts, tas neattaisno lietderīgi izmantojama siltuma izvadīšanu vienlaikus ar pieprasījuma pastāvēšanu un Komisijai netika iesniegti pārliecinoši tehniskie un finansiālie aprēķini, kas pamatotu izvadīšanas neizbēgamību attiecīgajā apjomā.[112]

[145] Komisijas ieskatā Konkurences padomes 2009. un 2021. gada lēmumi un to interpretācija praksē ir kalpojuši kā pamatojums bezdarbībai, lai gan paši lēmumi neaizliedz lētākā atlikumsiltuma izmantošanu, bet gan tieši pretēji, ekonomiskā pakāpeniskuma princips prasa iepirkt lētāko pieejamo siltumenerģiju, pat ja tas liek citiem ražotājiem apturēt ražošanu.[113]

Ekonomikas ministrija (EM)

[146] Komisijas ieskatā Ekonomikas ministrija, kas kā kapitāla daļu turētāja kontrolē būtisku daļu iesaistīto kapitālsabiedrību, vairāku gadu garumā ir pieļāvusi situāciju, kurā nepilnīga tirgus modeļa dēļ atmosfērā tiek izvadīts siltums, vienlaikus turpinot un ieviešot valsts atbalstu paralēli izvadīšanai.[114]

[147] Komisija norāda, ka Ekonomikas ministrija 2026. gada 13. aprīļa vēstulē Nr. 3.3-1/2026/2155N esot norādījusi, ka ne ministrijas trauksmes cēlēju reģistrā, ne lietvedības

[110] Komisijas 2026. gada 24. februāra sēdes stenogramma.
[111] Komisijas 2026. gada 24. februāra sēdes prezentācija; 2026. gada 12. maija sēdes stenogramma.
[112] Komisijas 2025. gada 10. decembra un 2026. gada 12. maija sēžu stenogrammas.
[113] Komisijas 2026. gada 6. janvāra un 24. marta sēžu stenogrammas.
[114] Komisijas 2026. gada 17. februāra sēdes stenogramma.

sistēmā nav reģistrēta ienākošā komunikācija vai trauksmes celšanas ziņojumi par atlikumsiltuma izmantošanu.[115]

Trauksmes celšana un attieksme pret trauksmes cēlēju

[148] Komisija ir saņēmusi privātpersonas 2026. gada 17. aprīļa vēstuli, kurā detalizēti aprakstīti trauksmes celšanas apstākļi, iespējamā izšķērdība, iespējamā amatpersonu bezdarbība un iespējamā prettiesiskā vēršanās pret trauksmes cēlēju.[116]

[149] Komisijas rīcībā esošā informācija liecina, ka AS "Rīgas siltums" ilgstoši neizmantoja Latvenergo TEC ražoto lētāko atlikumsiltumu, tā vietā ievērojami dārgāk iepērkot siltumenerģiju no neatkarīgajiem ražotājiem. Vienā 2022. gada decembra epizodē, kad TEC trīs nedēļas ilgstoši ražoja elektroenerģiju, izvadot siltumu atmosfērā, AS "Rīgas siltums" tā vietā iepirka aptuveni 48 000 MWh par vidējo cenu aptuveni 92 euro par MWh, iztērējot aptuveni 4,4 milj. euro un palielinot CO2 izmešus par aptuveni 15 800 t.

[150] Atbildīgās institūcijas (AS "Rīgas siltums", Ekonomikas ministrija, Klimata un enerģētikas ministrija, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija, Konkurences padome) par šiem apstākļiem oficiāli informētas jau ar AS "Rīgas siltums" 2023. gada 9. janvāra vēstuli Nr. N-2023/186; Komisijas ieskatā situācija pēc būtības netika novērsta, un atbildes bija formālas.[117]

[151] Komisijas iegūtā informācija liecina, ka par atlikumsiltuma izšķērdēšanu tika celta trauksme (tostarp ar AS "Rīgas siltums" valdei adresētu 2023. gada 6. decembra ziņojumu Nr. ZV-2023282 un publisku rakstu), taču pārkāpums pēc būtības netika izmeklēts, bet pret trauksmes cēlēju vērsta nelabvēlīga rīcība, kas, pēc trauksmes cēlēja norādēm, noveda pie atbrīvošanas no amata. AS "Rīgas siltums" valde un padome

[115] Ekonomikas ministrijas 2026. gada 13. aprīļa vēstule Nr. 3.3-1/2026/2155N.
[116] Privātpersonas 2026. gada 17. aprīļa vēstule Komisijai.
[117] AS "Rīgas siltums" 2023. gada 9. janvāra vēstule Nr. N-2023/186 un uz to saņemtās atbildes: SPRK 09.02.2023. Nr. 1-2.41/429; Latvenergo 13.02.2023. Nr. 01VD00-17/194; KP 03.04.2023. Nr. 1.7-4/455; KEM 22.05.2023. Nr. 1-17/833.

Komisijas sēdēs apgalvoja, ka attiecīgais dokuments nav uzskatāms par trauksmes cēlēja ziņojumu, bet par ziņojumu valdei.[118]

[152] Trauksmes celšanas likuma 2. panta trešā daļa noteic, ka no šajā likumā noteiktajām trauksmes cēlēja tiesībām un aizsardzības garantijām nevar atteikties un tās nevar ierobežot. Trauksmes celšanas likuma 3. panta pirmās daļas 1. punkts noteic, ka trauksmes cēlējs ir tiesīgs celt trauksmi par jebkuru pārkāpumu, kas kaitē sabiedrības interesēm, īpaši par amatpersonu bezdarbību, nolaidību, dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu vai citu prettiesisku darbību. Trauksmes celšanas likuma 13. panta pirmās daļas 2. punkts aizliedz trauksmes cēlēja ziņojuma dēļ radīt nelabvēlīgas sekas, tostarp atbrīvot no darba vai amata. Atbilstoši Trauksmes celšanas likuma 7. panta piektajai daļai pēc iesnieguma atzīšanas par trauksmes cēlēja ziņojumu to izskata pēc būtības. Savukārt Trauksmes celšanas likuma 4.panta otrā daļa noteic, ka trauksmi var celt, arī sniedzot informāciju publiski.

[153] Komisijas ieskatā šī informācija rada pietiekamu pamatu pārbaudei par amatpersonu iespējamu bezdarbību, kā arī par iespējamu prettiesisku ietekmēšanu un iespējamām represijām pret trauksmes cēlēju.

Komisijas kopvērtējums par pušu rīcību

[154] Komisija konstatē, ka neviena no iesaistītajām institūcijām savas kompetences ietvaros nav novērsusi izvadīšanu un sadārdzinājumu, lai gan par to bija informēta vismaz kopš 2023. gada 9. janvāra (un atsevišķi jau kopš 2014. gada). Komisijas ieskatā uzlabojumi, kas iestājušies kopš 2024.–2025. gada (daļēja pāreja uz dienas tirgu, fiksētā Latvenergo apjoma vienošanās), ir saistīti galvenokārt ar publisku trauksmi un Komisijas darbu, nevis ar institūciju savlaicīgu pašiniciatīvu.

[155] Komisija norāda uz raksturīgu institūciju savstarpējo norāžu modeli: Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija atsaucās uz Konkurences padomes kompetenci, Konkurences padome uz tirgus dalībnieku un Regulatora lomu, Ekonomikas ministrija uz to, ka enerģētikas politika ir Klimata un enerģētikas ministrijas kompetencē, bet

[118] AS "Rīgas siltums" valdei adresētais 2023. gada 6. decembra ziņojums Nr. ZV-2023282; Komisijas 2026. gada 27. marta un 5. maija sēžu stenogrammas; M. Kauliņa publiskais raksts portālā "Ir" "Atlikumsiltums – neprātīga izšķērdība krīzes laikā".

pašvaldība uz normatīvo aktu trūkumiem. Komisijas ieskatā šāda atbildības pārvirzīšana ir viens no galvenajiem iemesliem, kāpēc objektīvi risināma problēma palika nenovērsta gadiem ilgi.

Klimata un enerģētikas ministrija (KEM)

[156] Komisija atzīmē, ka KEM 2023. gadā kā vienīgā no adresātiem atbildēja uz AS "Rīgas siltums" 2023. gada 9. janvāra vēstuli pēc būtības, atzīstot, ka pāreja uz dienas iepirkumu jāveido pakāpeniski.[119]

[157] Valsts kontrole atsevišķā revīzijas ziņojumā par enerģētikas politikas pārvaldību konstatēja, ka izveidotā pārvaldība nenodrošina mērķtiecīgu virzību uz nacionālā enerģētikas un klimata plāna mērķiem un ka Ekonomikas ministrijas un Klimata un enerģētikas ministrijas kompetenču dublēšanās nav novērsta. Komisijas ieskatā šī institucionālā nenoteiktība ir veicinājusi atbildības izplūšanu Rīgas siltumapgādes jautājumā.[120]

Vēsturiskais konteksts un agrīnās norādes

[158] Komisija konstatē, ka norādes par nepieciešamību mainīt siltumenerģijas tirgus organizāciju nav jaunas: pirmā dokumentētā norāde par tirgus optimizācijas nepieciešamību ir AS "Latvenergo" 2014. gada 13. oktobra vēstule, savukārt deputātu un Komisijas locekļu centieni ieviest dienas tirgu aizsākās 2022.–2023. gadā, sastopoties ar būtisku pretestību. Komisijas ieskatā tas apliecina, ka problēma bija zināma un risināma jau ilgi pirms publiskās trauksmes.[121]

[119] Komisijas 2026. gada 12. janvāra sēdes stenogramma; KEM 2023. gada 22. maija atbildes vēstule Nr. 1-17/833.
[120] Valsts kontroles 2024. gada 19. decembra revīzijas ziņojums "Vai enerģētikas politikas pārvaldība nodrošinās ambiciozo mērķu sasniegšanu?", 5.–6. lpp.
[121] AS "Latvenergo" 2014. gada 13. oktobra vēstule Nr. 01VD00-17/4700; Komisijas 2025. gada 17. decembra sēdes stenogramma.

III. Potenciālo pārkāpumu un atbildības izvērtēšana

[159] Apkopojot II.1.–II.7. nodaļā konstatēto, Komisija identificē apstākļu kopumu, kas, Komisijas ieskatā, rada pamatu kompetento iestāžu (tostarp prokuratūras, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja un Konkurences padomes) izvērtējumam: lietderīgi izmantojamas siltumenerģijas izvadīšana atmosfērā vienlaikus ar dārgākas siltumenerģijas iepirkumu; iespējama publiskas personas mantas izšķērdēšana; iespējami interešu konflikti AS "Rīgas siltums" valdes un padomes līmenī; iespējama amatpersonu bezdarbība; kā arī iespējama nelabvēlīga rīcība pret trauksmes cēlēju.

[160] Komisija uzsver, ka tā nav vērtējusi minēto personu un institūciju rīcības likumību tiesiskā nozīmē un neizdara tiesisku vainas vai noziedzīga nodarījuma konstatējumu.

[161] Apkopojot konstatēto, Komisija norāda, ka kopējais sabiedrībai radītais kaitējums sastāv no vairākiem savstarpēji papildinošiem elementiem: tiešā siltumenerģijas sadārdzinājuma (ziņojumā aptvertajā 2022.–2025. gada periodā aptuveni 62,5–78,8 milj. euro), izvadītā lietderīgi izmantojamā siltuma vērtības, vides zaudējumiem (aptuveni 295 000 t lieki radītu CO2 emisiju un saistītā piesārņojuma), kā arī netiešajiem zaudējumiem (lietotāju atteikšanās no centralizētās siltumapgādes, samazināta sistēmas noslodze un investīciju spēja). Komisija uzsver, ka šie elementi nav vienkārši summējami, jo balstās atšķirīgos aprēķinos un periodos.

[162] Komisijas ieskatā šā kaitējuma apmērs un raksturs pamato Saeimas un atbildīgo institūciju turpmāku rīcību (sk. VI daļu „Priekšlikumi") un kompetento iestāžu izvērtējumu (sk. VI daļas 10. priekšlikumu).

IV. Atbildes uz Saeimas uzdotajiem jautājumiem

Ievērojot Saeimas lēmumā uzdotos jautājumus, Izmeklēšanas komisija galaziņojumā savas kompetences ietvaros sniedz šādas atbildes (atbildes sniegtas lakoniski, papildu informāciju skatīt II daļā).

1. **Kā tiek nodrošināta centralizētā siltumapgāde Rīgā?**

   Centralizēto siltumapgādi nodrošina AS "Rīgas siltums" kā sistēmas operators (Enerģētikas likuma 47., 48. pants), iepērkot siltumenerģiju galvenokārt no Latvenergo TEC un neatkarīgajiem ražotājiem un pārvadot to līdz lietotājiem. Sistēma sadalīta izolētos apgabalos, lielākais ir Daugavas labais krasts (sk. II.1.).

2. **Kā tiek nodrošināti centralizētās siltumenerģijas iepirkumi Rīgā?**

   Iepirkums notiek pa daļām: nekonkurējošā (monopola) daļa no Latvenergo par Regulatora tarifu un konkurējošā daļa izsolēs (vēsturiski iknedēļas, no 2024. gada - nākamās dienas tirgus). Detalizēti sk. II.2.

3. **Vai AS "Rīgas siltums" kā operators ir darījis visu iespējamo Enerģētikas likuma un likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" prasību izpildei, un vai veikts jauno tirgus modeļu izvērtējums?**

   Komisijas ieskatā nē. AS "Rīgas siltums" ilgstoši atturējās mainīt iepirkuma kārtību, lai gan pati 2023. gada 9. janvārī norādīja uz tās maiņas nepieciešamību, dienas tirgus modelis ieviests ar nokavēšanos. Sk. II.2. un II.7.

4. **Kāpēc netiek efektīvi un ekonomiski pamatoti organizēta centralizētā siltumapgāde, izmantojot iespējami lētākos iepirkumus?**

   Komisijas ieskatā tirgus modelis veidots, neņemot vērā pamata siltumavota (TEC) darbības režīmu, un pieļāva lētākā atlikumsiltuma izstumšanu par labu dārgākai siltumenerģijai. Sk. II.2., II.3., II.4.

5. **Kāpēc netiek pilnvērtīgi izmantots atlikumsiltums, bet tas lielos apjomos tiek izvadīts atmosfērā?**

   Tirgus modeļa, cenu zonu sistēmas un institūciju bezdarbības dēļ. Latvenergo lietderīgi izmantojamo koģenerācijas siltumu (1 252 374 MWh 2022.–2025. gada

periodā) izvadīja atmosfērā, bet Valsts kontrole revidētajā periodā konstatēja 532 052 MWh izvadītu koģenerācijas siltumu. Sk. II.3.

6. **Kāds vides piesārņojums radies, atlikumsiltumu izvadot atmosfērā un aizvietojot to ar citur izstrādātu siltumu?**

   Komisijas aprēķini norāda, ka pārbaudītajā periodā lieki radīti aptuveni 295 000 t CO2 emisiju, kā arī papildu slāpekļa oksīdu, cieto daļiņu un autotransporta piesārņojums (aplēse balstīta uz šķeldas emisiju koeficientu 0,36 t/MWh). Sk. II.4.

7. **Kāpēc pieļauta liela apjoma dubulta atmosfēras piesārņošana, pārkāpjot likuma "Par piesārņojumu" 4. pantu?**

   Komisijas ieskatā vienlaicīga atlikumsiltuma izvadīšana un līdzvērtīga šķeldas apjoma sadedzināšana ir radījusi nevajadzīgu (dubultu) piesārņojumu, kas neatbilst likuma "Par piesārņojumu" 4. pantā nostiprinātajam piesārņojuma novēršanas principam. Sk. II.4.

8. **Ja ir konstatējams, kādā apmērā radusies valsts un sabiedrības līdzekļu izšķērdēšana?**

   Pieejamās aplēses atšķiras: Valsts kontrole – aptuveni 8 milj. euro vienā sezonā; Konkurences padome – aptuveni 45 milj. euro; Komisija aptvertajā 2022.–2025. gada periodā aptuveni 62,5–78,8 milj. euro (atkarībā no pieņemtās atlikumsiltuma cenas 15–24 EUR/MWh); papildus valsts atbalsts AS "Rīgas siltums" 2022.–2023. gadā aptuveni 140,6 milj. euro. Metodoloģiju sk. II.4.

9. **Kāpēc AS "Rīgas siltums" un AS "Latvenergo" pieļāvušas sadārdzinātas siltumenerģijas iepirkumu paralēli izvadīšanai, ļaujot gūt nesamērīgu peļņu (20–50 %)?**

   Komisijas ieskatā tirgus modelis ļāva neatkarīgajiem ražotājiem pārdot siltumenerģiju tieši zem Regulatora tarifa kā tirgus augšējās robežas, savukārt neatkarīgo ražotāju ieguldījuma atdeve pārsniedza regulētam pakalpojumam raksturīgo. Sk. II.2., II.4.

10. **Kāpēc sadārdzinātam iepirkumam tiek sniegts valsts atbalsts no valsts budžeta, vienlaikus izvadot TEC-2 saražoto siltumenerģiju atmosfērā?**

    Komisija konstatē šādas politikas nekonsekvenci: valsts atbalsts tarifam tika sniegts vienlaikus ar lietderīgi izmantojama siltuma izvadīšanu un enerģijas taupības prioritātes deklarēšanu. Sk. II.4.

11. **Kā tiek nodrošināta laba pārvaldība AS "Rīgas siltums", AS "Latvenergo", Rīgas pašvaldībā, EM un KEM?**

    Komisijas ieskatā labas pārvaldības trūkumi konstatējami visos minētajos līmeņos – sk. II.6. (AS "Rīgas siltums") un II.7. (Latvenergo, SPRK, KP, Rīgas dome, EM, KEM).

12. **Vai AS "Rīgas siltums" akcionāru struktūra ir piemērota visefektīvākajai siltumenerģijas piegādei?**

    Komisijas ieskatā pašreizējā sadrumstalotā struktūra (EM, Rīgas dome, 2 % privātais akcionārs) traucē pārvaldību un atsevišķu Eiropas Savienības līdzekļu piesaisti. Sk. II.6.

13. **Vai ar šādu pārvaldību tiek nodrošināta aktīvu atjaunošana un klientu loka paplašināšana, efektīvi noslogojot jaudas?**

    Komisijas ieskatā nē: tīkla atjaunošana atpaliek (aptuveni 6–13 km gadā pret nepieciešamajiem aptuveni 27 km), aptuveni 76 km tīkla ir bezsaimnieka, un pastāv būtisks jaudu pārpalikums. Sk. II.5., II.6.

14. **Kāpēc tiek pārkāpts Direktīvas 2012/27/ES 14. panta 11. punkts par valsts atbalsta TEC-2 noteikumiem?**

    Komisija norāda uz risku, ka, neizpildot efektīvas koģenerācijas nosacījumus (siltumu izvadot, nevis nododot sistēmā), var iestāties pienākums atgriezt saņemto valsts atbalstu. Šis jautājums objektīvi ir ES kompetencē; detalizēti sk. II.7. un VI daļas priekšlikumus.

15. **Kā tiek ievēroti ES tiesību akti, līdzfinansējums un valsts atbalsts, modernizējot Latvenergo TEC?**

Komisija norāda uz nepieciešamību nodrošināt, ka TEC modernizācijā saņemtais atbalsts un līdzfinansējums tiek izmantots efektīvi un atbilstoši energoefektivitātes regulējumam; sk. II.7. Precīzs ES tiesību piemērojamības izvērtējums ir kompetento iestāžu kompetencē.

16. **Kādēļ SC "Imanta" koģenerācijas stacija netiek izmantota, lai gan tā būtu energoefektīvāka par biokurināmā katlu?**

    Komisijas ieskatā koģenerācijas energobloks faktiski pamests bez savlaicīgas pārvaldības lēmuma, tā vietā turpināta dabasgāzes sadedzināšana ūdenssildāmajos katlos. Sk. II.5.

17. **Kādi kritēriji, kompetenču izvērtējumi un atlases procedūras tiek piemērotas AS "Rīgas siltums" un AS "Latvenergo" valdes un padomes locekļu iecelšanā?**

    Komisija konstatēja nominācijas procedūru piemērošanu, taču arī interešu konflikta riskus un enerģētikas kompetenču trūkumu padomē, kā arī personas ar atņemtu pielaidi valsts noslēpumam. Sk. II.6.

18. **Vai, ierobežojot Latvenergo dominējošo stāvokli, nav radīts siltumenerģijas sadārdzinājums, mākslīgi veidojot konkurenci un neļaujot izmantot lētāku atlikumsiltumu?**

    Komisijas ieskatā Konkurences padomes lēmuma piemērošana un "*ilgtermiņa papildu izmaksu*" jēdziena nenoteiktība praksē veicināja situāciju, kurā lētākais atlikumsiltums netika izmantots, vienlaikus pati Konkurences padome konstatēja modeļa neefektivitāti. Sk. II.2., II.7.

19. **Vai AS "Latvenergo" veic visus iespējamos pasākumus, lai pilnvērtīgi izmantotu TEC atlikumsiltumu un novērstu tā izlaidi atmosfērā?**

    Komisijas ieskatā nē: izlēmīga rīcība izvadīšanas pārtraukšanai netika veikta, dalība nedēļas tirgū bija nepilnīga, un par notiekošo netika skaidri ziņots valsts pārvaldei. Sk. II.3., II.7.

V. Secinājumi

1. Komisija konstatē, ka Rīgas Daugavas labā krasta centralizētajā siltumapgādē Latvenergo TEC ražotais lietderīgi izmantojamais atlikumsiltums tika ievērojamos apjomos izvadīts atmosfērā, vienlaikus to pašu pieprasījumu apmierinot ar dārgāku iepirktu siltumenerģiju (sk. II.3., II.4.).

2. Komisija secina, ka tirgus modelis (iknedēļas iepirkums un divu cenu zonu sistēma) bija veidots, neņemot vērā pamata siltumavota (TEC) darbības režīmu, un faktiski izstūma lētāko atlikumsiltumu (sk. II.2.).

3. Komisija konstatē, ka neizmantotā un atmosfērā izvadītā lietderīgi izmantojamā atlikumsiltuma apjoms 2022.–2025. gada periodā ir 1 252 374 MWh, savukārt iepirktā siltumenerģija no neatkarīgajiem ražotājiem ir 3 056 767 MWh (sk. II.3.).

4. Komisija, balstoties uz pašas veiktu aprēķinu (2022.–2025. gada periodā atlikumsiltums izvadīts 1 252 374 MWh, savukārt 3 056 767 MWh iepirkts no neatkarīgajiem ražotājiem pie vidējās šķeldas siltumenerģijas iepirkuma cenas 58,68 EUR/MWh), secina, ka sadārdzinājuma un izšķērdēšanas finansiālais apmērs visā periodā ir aptuveni 62,5 milj. euro (pie atlikumsiltuma cenas 24 EUR/MWh) līdz aptuveni 78,8 milj. euro (pie atlikumsiltuma cenas 15 EUR/MWh) (sk. II.4.).

5. Komisija konstatē, ka valsts atbalsts AS "Rīgas siltums" iedzīvotāju patērētajai siltumenerģijai 2022. gadā bija 58 610 408 euro un 2023. gadā 81 982 018 euro (kopā aptuveni 140,6 milj. euro), kas sniegts paralēli lietderīgi izmantojama siltuma izvadīšanai (sk. II.4.). Valsts sniegtais atbalsts varēja būt mazāks, ja sistēma būtu bijusi sakārtota.

6. Komisija konstatē, ka dubultas ražošanas dēļ lieki radīti aptuveni 295 000 t CO2 emisiju, kas neatbilst likuma "Par piesārņojumu" 4. pantā nostiprinātajam piesārņojuma novēršanas principam (sk. II.4.).

7. Komisija konstatē, ka iesaistītās institūcijas par situāciju oficiāli informētas vismaz kopš AS "Rīgas siltums" 2023. gada 9. janvāra (sk. II.7.).

8. Komisija secina, ka Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija nav pilnvērtīgi aizstāvējusi lietotāju intereses likuma “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 9. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē, akceptējot tarifus un neizmantojot tiesības konfrontēt sadārdzinājumu (sk. II.7.).

9. Komisija konstatē AS “Rīgas siltums” pārvaldības trūkumus: ar saimnieciskuma principu grūti savienojamus ārpakalpojumu un komandējumu izdevumus, interešu konflikta riskus valdes un padomes līmenī, padomes enerģētikas kompetenču trūkumu un personas ar atņemtu pielaidi valsts noslēpumam (sk. II.6.).

10. Komisija secina, ka AS "Rīgas siltums" akcionāru struktūra (Rīgas valstspilsētas pašvaldība 49 %, Ekonomikas ministrija 48,995 %, AS "Latvenergo" 0,005 % un privātais akcionārs ar zelta akcijām 2 %) nav radījusi skaidru atbildības centru par operatora stratēģisko vadību un ir veicinājusi konstatēto atlikumsiltuma jautājuma novilcināšanu, stratēģijas funkcijas nodošanu ārpakalpojumā un padomes atsaukšanas procesa kavēšanu 2025. gadā (sk. II.6.).

11. Komisija konstatē, ka aptuveni 76 km siltumtīkla faktiski ir bezsaimnieka tīkls, kas netiek iekļauts tarifā, lai gan tiek apsaimniekots, un ka tīkla atjaunošanas temps atpaliek no nepieciešamā (sk. II.6.).

12. Komisija konstatē, ka SC “Imanta” koģenerācijas energobloks faktiski pamests bez savlaicīga pārvaldības lēmuma, vienlaikus turpinot maksāt par pieslēguma uzturēšanu un turbīnas konservāciju, kā arī neefektīvi izmantojot dabasgāzes apjomu (sk. II.5.).

13. Komisija secina, ka mazākuma privātā akcionāra (2 %) zelta akciju saglabāšana AS "Rīgas siltums" kā publiskas personas kontrolētā siltumapgādes operatorā traucē korporatīvo pārvaldību, atsevišķu Eiropas Savienības fondu līdzekļu piesaisti un rada situāciju, kurā privātam komersantam ir nesamērīgi liela ietekme uz stratēģiskiem lēmumiem publiskā siltumapgādes infrastruktūrā (sk. II.6.).

14. Komisija konstatē, ka par atlikumsiltuma izšķērdēšanu tika celta trauksme, taču pārkāpums pēc būtības netika izmeklēts atbilstoši Trauksmes celšanas likumam,

bet pret trauksmes cēlēju vērsta nelabvēlīga rīcība; šie apstākļi, Komisijas ieskatā, rada pamatu kompetentu iestāžu izvērtējumam (sk. II.7.).

15. Komisija secina, ka uzlabojumi, kas iestājušies kopš 2024.–2025. gada, galvenokārt saistīti ar publisku trauksmi atbilstoši Trauksmes celšanas likuma izpratnei un Komisijas darbu, nevis ar institūciju savlaicīgu pašiniciatīvu (sk. II.7.).

16. Komisija secina, ka tirgus modelis pieļāva neatkarīgo ražotāju piedāvājumu konsekventu "mērķēšanu" tieši zem Latvenergo regulētā tarifa kā tirgus augšējās robežas, kā arī šķērssubsidēšanu no elektroenerģijas ieņēmumiem, kas neveicināja lētākā produkta nonākšanu pie galalietotāja (sk. II.2., II.4.).

17. Komisija secina, ka SIA "Rīgas BioEnerģija" kā AS "Rīgas siltums" meitasuzņēmums (aptuveni 96 MW jeb aptuveni 54 % no neatkarīgo jaudas) rada operatora interešu konfliktu, un ka tā integrēšana AS "Rīgas siltums" sastāvā Valsts kontroles ieskatā dotu ietaupījumu 3,8–7,3 milj. euro gadā (sk. II.6.).

18. Komisija secina, ka būtisks siltumjaudu pārpalikums (kopējā uzstādītā jauda 1798 MW pret faktisko vajadzību, kas reti pārsniedz 800 MW) liecina par nepietiekamu jaudu pārvaldību un Regulatora uzraudzību (sk. II.6.).

19. Komisija secina, ka konstatētie pārvaldības, iepirkuma, jaudu un infrastruktūras trūkumi rada riskus Rīgas un valsts enerģētiskajai drošībai nākotnē, jo īpaši attiecībā uz TEC lomu pēc 2028. gada un balansēšanas jaudu nodrošināšanu pēc atslēgšanās no BRELL sistēmas, kad notikusi elektroenerģijas un siltumenerģijas tirgu ciešāka sinhronizācija. (sk. II.5.).

20. Komisija secina, ka neatbilstošs siltuma tirgus modelis un iesaistīto amatpersonu un pušu bezdarbība ilgstoši pieļāva sabiedrības apmaksāta, dārga un vērtīga produkta — koģenerācijas siltuma — izvadīšanu atmosfērā, kas Rīgas siltuma patērētājiem pēdējo piecu gadu laikā nozīmēja būtisku pārmaksu un dubultā saražotu siltumu (sk. II.3., II.4.).

21. Komisija secina, ka Konkurences padome šajā lietu kopā nav pietiekami izpratusi, ka AS „Latvenergo" TEC darbības pamatmērķis ir elektroenerģijas ražošana,

savukārt siltums veidojas kā blakusprodukts, un šāda izpratnes nepilnība ir veicinājusi neatbilstoša tirgus modeļa paļešanu (sk. II.2., II.7.).

22. Komisija secina, ka Rīgas siltumenerģijas iepirkuma sistēma neuzrāda pietiekamu konkurenci un nenodrošina ekonomiski pamatotu un lētāko sasniedzamo siltumenerģijas cenu galapatērētājam (sk. II.2.).

23. Komisija secina, ka iesaistītās institūcijas — Klimata un enerģētikas/Ekonomikas ministrija, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija, Konkurences padome un akcionāri — ilgstoši nav rīkojušās, gaidot iniciatīvu no citiem un pamatojot bezdarbību ar pastāvošo regulējumu un Konkurences padomes lēmumiem (sk. II.7.).

24. Komisija secina, ka AS „Latvenergo” veiksmīgi izmantoja Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas noteiktā tarifa nepilnības un šā tarifa ietvaros guva nepamatoti lielu peļņu no Rīgas siltumapgādes tirgus (sk. II.2., II.4.).

25. Komisija secina, ka Latvijas Enerģētikas aģentūras izstrādātā enerģētikas stratēģija ir pilnībā atrauta no valsts enerģētikas stratēģijas un nespēj kalpot par vērtīgu pamatu nozares attīstības plānošanai (sk. II.7.).

26. Komisija secina, ka attiecībā uz siltumcentrāli „Imanta” savlaicīgi nav pieņemti stratēģiskie lēmumi par tās nākotnes attīstību, un AS „Rīgas siltums” turpināja segt pieslēguma uzturēšanas un turbīnu konservācijas izmaksas bez skaidras perspektīvas (sk. II.5.).

27. Komisija secina, ka AS „Latvenergo” praksē nepiedalījās ar 100 % siltumenerģijas piedāvājuma katrā dienas (1 h) tirgū, kas mazināja konkurences spiedienu uz cenu un kavēja koģenerācijas siltuma pilnīgu izmantošanu sistēmā (sk. II.2., II.3.).

VI. Priekšlikumi

1. **Klimata un enerģētikas ministrijai, Ministru kabinetam un Saeimai** - izvērtēt grozījumus Enerģētikas likumā, nosakot siltumapgādes sistēmas operatoram skaidru pienākumu iepirkt siltumenerģiju secīgi no lētākās pieejamās un aizliegumu iepirkt dārgāku, ja pieejams lētāks (ekonomiskā pakāpeniskuma principa precizēšana), kā arī nosakot koģenerācijas un atlikumsiltuma prioritāti centralizētajā siltumapgādē un atlikumsiltuma definīciju (sk. II.2., II.3.).

2. **Klimata un enerģētikas ministrijai sadarbībā ar Finanšu un Ekonomikas ministrijām, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisiju un Konkurences padomi -** izvērtēt obligātu pienākumu Latvenergo strādāt koģenerācijas režīmā, kad TEC darbojas elektroenerģijas ražošanai un centralizētajā siltumapgādē pastāv pieprasījums, lai novērstu lietderīgi izmantojama siltuma izvadīšanu un risku, ka jāatgriež saņemtais valsts atbalsts (sk. II.7.).

3. **Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai** - pārskatīt koģenerācijas tarifu metodiku (2010. gads) atbilstoši esošajam tirgum, nodalīt koģenerācijas siltuma cenu noteikšanu no ūdenssildāmā katla līdzības un izstrādāt vadlīnijas atlikumsiltuma izmaksu attiecināšanai uz tarifiem un elektrokatlu darbības tarifikāciju, aktīvi izmantot likumā paredzētās tiesības lietotāju interešu aizsardzībai, kā arī sadarbībā ar AS "Rīgas siltums" saimnieciski un tehniski pamatoti izvērtēt lielas jaudas elektrokatlu ieviešanu un koģenerācijas siltuma pilnīgu integrēšanu sistēmā (sk. II.7.).

4. **AS "Rīgas siltums" sadarbībā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisiju** - pilnībā nodrošināt ekonomiskā pakāpeniskuma principu un konkurenci iepirkumā, ieviešot pilnīgu nākamās dienas (un perspektīvā stundas) siltumenerģijas tirgu ar atbilstošām lotēm un sankcijām par neizpildi, lai aizstātu nepilnīgo iknedēļas iepirkuma modeli, atkārtoti izvērtēt SIA "Rīgas BioEnerģija" integrāciju, pārskatīt ārpakalpojumu praksi atbilstoši Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma $9.^1$ pantam un nodrošināt bezsaimnieka tīkla uzskaiti un atjaunošanu (sk. II.2., II.6.).

5. **AS "Latvenergo" un Ekonomikas ministrijai (kā kapitāla daļu turētājai)** - nodrošināt TEC atlikumsiltuma pilnvērtīgu nodošanu sistēmā un regulāru ziņošanu, tai skaitā publiskus datus, par izvadīto apjomu (sk. II.3., II.7.).

6. **Konkurences padomei** - pabeigt uzsākto Latvenergo rīcības izvērtējumu, skaidri definēt "*ilgtermiņa vidējo papildu izmaksu*" saturu un izvērtēt tirgus modeļa atbilstību konkurences tiesībām, lai novērstu lētākā produkta noraidīšanu (sk. II.2., II.7.).

7. **Rīgas valstspilsētas pašvaldībai un Ekonomikas ministrijai (kā kapitāla daļu turētājām)** - nodrošināt aktuālu akcionāra gaidu vēstuli, uzraudzīt izvirzīto mērķu izpildi, pārskatīt AS „Rīgas siltums" kapitāla daļu pārvaldību (tostarp akcionāru struktūras optimizāciju un valdes un padomes nominācijas kārtību) un risināt bezsaimnieka tīkla problēmu. Valsts kancelejai — pārskatīt kapitāla daļu sadalījumu iestādēm (sk. II.6.).

8. **Klimata un enerģētikas ministrijai un Saeimai** - izvērtēt jaudu pārvaldības un siltumavotu pieslēgšanas regulējumu, lai novērstu nesamērīgu jaudu pārpalikumu un nodrošinātu enerģētisko drošību, tostarp noteikt skaidru TEC lomu pēc 2028. gada un balansēšanas jaudu nodrošināšanu pēc atslēgšanās no BRELL, kā arī auditēt un pienācīgi uzraudzīt SIA „BioEx" biržas darbību, datu pārvaldību un izmaksas. Klimata un enerģētikas ministrijai izstrādāt valsts stratēģiju centralizētajai siltumapgādei, ņemot vērā tehnoloģisko attīstību un mijiedarbību ar elektrības tirgu un, kura ir saistoša pašvaldībām (sk. II.5., II.6.).

9. **AS "Rīgas siltums" un Rīgas valstspilsētas pašvaldībai** — izstrādāt un publiskot tīkla atjaunošanas plānu, kas nodrošinātu vismaz aptuveni 27 km ikgadēju nomaiņu un bezsaimnieka tīkla iekļaušanu uzskaitē. Ekonomikas ministrijai (kā AS „Latvenergo" kapitāla daļu turētājai) un Klimata un enerģētikas ministrijai — sagatavot stratēģiskos lēmumus par TEC darbību pēc 2028. gada (tostarp par siltuma ražošanas turpināšanu koģenerācijas režīmā un investīcijām Rīgas centralizētajā siltumapgādē), kā arī savlaicīgi pieņemt lēmumu par siltumcentrāles „Imanta" koģenerācijas energobloka turpmāko izmantošanu enerģētiskās drošības kontekstā (sk. II.5., II.6.).

10. **Ģenerālprokuratūrai, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam un attiecīgi Valsts ieņēmumu dienestam** - savas kompetences ietvaros izvērtēt šajā galaziņojumā aprakstītos apstākļus par iespējamu publiskas personas mantas izšķērdēšanu, iespējamu amatpersonu bezdarbību, iespējamiem interešu konfliktiem un iespējamu nelabvēlīgu rīcību pret trauksmes cēlēju (sk. II.6., II.7., VI daļu).
11. **Valsts kancelejai sadarbībā ar Ekonomikas ministriju un Rīgas valstspilsētas pašvaldību** - izvērtēt AS „Rīgas siltums" akcionāru struktūras pārskatīšanu, lai nodrošinātu efektīvu korporatīvo pārvaldību un saskaņotu publisko akcionāru interešu īstenošanu (sk. II.6.).

Komisijas priekšsēdētājs (paraksts*) Andris Kulbergs

Komisijas sekretārs (paraksts*) Kristaps Krištopans

** Šis dokuments ir elektroniski parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.*

Rīga, 26.05.2026.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijai
Par Rīgas valstspilsētas centralizētās siltumapgādes sadārdzinājuma iemesliem un enerģētiskās drošības riskiem nākotnē

Saeimas deputāta Uģa Rortberga atsevišķās domas par Parlamentārās izmeklēšanas komisijas *Par Rīgas valstspilsētas centralizētās siltumapgādes sadārdzinājuma iemesliem un enerģētiskās drošības riskiem nākotnē* galaziņojumu

Pamatojoties uz Parlamentārās izmeklēšanas komisiju likuma 13. panta trešo daļu, kā parlamentārās izmeklēšanas komisijas loceklis, kurš pilnībā vai daļēji nepiekrīt galaziņojumam, iesniedzu savas atsevišķās domas par Parlamentārās izmeklēšanas komisijas *Par Rīgas valstspilsētas centralizētās siltumapgādes sadārdzinājuma iemesliem un enerģētiskās drošības riskiem nākotnē* (turpmāk tekstā – Komisija) galaziņojumu. Atsevišķās domas ir vērstas uz nepieciešamību nodalīt politiski interpretatīvus vērtējumus no tehniski un juridiski pamatotiem secinājumiem, kas ir kritiski svarīgi enerģētikas nozares stabilitātei.

I. Atsevišķās domas par Komisijas galaziņojuma secinājumiem

1. Komisija konstatē, ka Rīgas Daugavas labā krasta centralizētajā siltumapgādē Latvenergo TEC ražotais lietderīgi izmantojamais atlikumsiltums tika ievērojamos apjomos izvadīts atmosfērā, vienlaikus to pašu pieprasījumu apmierinot ar dārgāku iepirktu siltumenerģiju.

Alikumsiltuma izmantošana centralizētajā siltumapgādē ir salīdzinoši jauns jautājums, kas ieviests ar 2024. gada grozījumiem Enerģētikas likumā, nosakot šim energoresursam prioritāru izmantošanu centralizētajā siltumapgādē, ja tā cena ir saimnieciski izdevīgākā. Atlikumsiltuma izmantošanas centralizētajā siltumapgādē prakse vēl tikai veidojas, ir identificēti vairāki potenciāli projekti, kuru īstenošana ļaus izvērtēt iespējamos problēmjautājumus, identificēt labās prakses piemērus un izvērtēt atlikumsiltuma integrēšanu centralizētajā siltumapgādes sistēmā. Klimata un enerģētikas ministrijai kā par enerģētikas politikas īstenošanu atbildīgajai, ņemot vērā mērķi veicināt atlikumsiltuma integrāciju centrālajā siltumapgādes sistēmā, skaidri jādefinē atlikumsiltuma saturs un kritēriji, kas nosaka, kādu siltumenerģiju drīkst klasificēt kā atlikumsiltumu. KEM jānodrošina nozares dalībnieku izglītošanu par atlikumsiltuma izmantošanas potenciālu un iespējamiem risinājumiem.

2. Komisija secina, ka tirgus modelis (iknedēļas iepirkums un divu cenu zonu sistēma) bija veidots, neņemot vērā pamata siltumavota (TEC) darbības režīmu, un faktiski izstūma lētāko atlikumsiltumu.

Rīgas valstspilsētas siltumapgādes tirgus modelis tika veidots laikā, kad galvenais mērķis bija nodrošināt konkurenci un diversifikāciju pēc iepriekšējās atkarības no viena dominējoša piegādātāja. Līdz ar to modelis prioritizēja tirgus atvērtību, nevis atlikumsiltuma integrāciju, kas tobrīd nebija normatīvi definēta. Atlikumsiltuma integrācijas mehānismi tobrīd vēl nebija normatīvi definēti, un līdz ar to nevarēja pilnībā paredzēt šī resursa izmantošanas potenciālu.

Tādēļ tirgus modeļa nepilnības ir vērtējamas kā sistēmiskas, nevis kā AS Rīgas siltums nolaidība.

3. Komisija konstatē, ka neizmantotā lietderīgi izmantojamā atlikumsiltuma apjoms ir aptuveni 180 000 MWh sezonā; Valsts kontrole (turpmāk tekstā – VK) revidētajā periodā konstatēja 532 052 MWh izvadītu koģenerācijas siltumu.

Komisijas lietotais formulējums, ka atmosfērā izvadīti 532 052 MWh koģenerācijas siltuma, ir terminoloģiski nepareizs. Atbilstoši Enerģētikas likuma definīcijām koģenerācijas procesā saražotā siltumenerģija pēc būtības ir lietderīgi izmantojama un tiek izmantota centralizētajā siltumapgādē. Atmosfērā tiek izvadīta nevis koģenerācijas siltumenerģija, bet gan kondensācijas procesā radušais tehnoloģiskais siltums, kas nav klasificējams kā koģenerācijas siltums un nav izmantojams bez papildu infrastruktūras un tīkla kapacitātes. Šo divu siltuma veidu jaukšana rada maldinošu priekšstatu par TEC darbības efektivitāti un neatbilst normatīvajā regulējumā noteiktajām definīcijām.

4. Komisija secina, ka sadārdzinājuma un izšķērdēšanas finansiālais apmērs dažādās metodikās lēsts robežās no aptuveni 8 milj. euro (Valsts kontrole, viena sezona) un aptuveni 42 milj. euro līdz aptuveni 45 milj. euro.

Enerģētikas nozare prasa ilgtermiņa skatījumu un profesionālu konsekvenci, tādēļ Komisijas secinājumiem un priekšlikumiem jābūt balstītiem datos, tehniskajā realitātē un sistēmas drošības principos, nevis īstermiņa politiskos apsvērumos. Šis secinājums ir spekulatīvs, jo salīdzina vēsturiskos datus ar hipotētisku, ideālu tirgus situāciju. Efektīvai galvaspilsētas siltumenerģijas tirgus darbībai ir būtiski saglabāt esošo tirgus dalībnieku aktivitāti, mazinot šķēršļus ekonomiskā pakāpeniskuma principa ievērošanai siltumenerģijas iepirkumos.

5. Komisija konstatē, ka valsts atbalsts AS *Rīgas siltums* iedzīvotāju patērētajai siltumenerģijai 2022. gadā bija 58 610 408 euro un 2023. gadā 81 982 018 euro (kopā aptuveni 140,6 milj. euro), kas sniegts paralēli lietderīgi izmantojama siltuma izvadīšanai.

Valsts atbalsts iedzīvotājiem 2022./2023. gadā bija tieša reakcija uz ģeopolitiskās krīzes izraisīto dabasgāzes un šķeldas cenu šoku visā Eiropā, nevis lokālu problēmu sekas. Atbalsts bija nepieciešams, lai novērstu sociālo krīzi, un tam nav cēloņsakarības ar TEC tehnoloģisko siltuma izvadīšanu gaisā. Līdzīga mēroga atbalsta mehānismi tika ieviesti arī citās ES valstīs, kas apliecina, ka atbalsts nebija lokālas politikas sekas, bet gan Eiropas mēroga reakcija uz energoresursu cenu šoku.

6. Komisija konstatē, ka dubultas ražošanas dēļ lieki radīti aptuveni 295 000 t CO2 emisiju, kas neatbilst likuma *Par piesārņojumu* 4. pantā nostiprinātajam piesārņojuma novēršanas principam.

Klimata un enerģētikas ministrijai būtu aktīvāk jāveicina pašvaldību līmeņa siltumapgādes attīstības plānošanas dokumentu saskaņotību ar nacionāla līmeņa mērķiem un prioritātēm, sniedzot skaidru informāciju pašvaldībām par jomām, kurām ir būtiska nozīme Latvijas enerģētikā. Pretrunas starp pašvaldību un nacionāla līmeņa siltumapgādes attīstību plānošanas dokumentiem, rada situāciju, kurā publiskie līdzekļi tiek novirzīti risinājumiem, kas daļēji sasniedz vienu mērķi, bet vienlaikus apdraud citus (tarifu pieejamību, piegādes drošību).

7. Komisija konstatē, ka iesaistītās institūcijas par situāciju oficiāli informētas vismaz kopš AS *Rīgas siltums* 2023. gada 9. janvāra.

Jāņem vērā, ka informācijas nodošana pati par sevi negarantē tūlītēju rīcību, ja nav skaidra normatīvā ietvara vai tehniski realizējamu risinājumu. Institūciju reakcijas ātrumu ietekmēja gan tirgus svārstības, gan nepieciešamība izvērtēt riskus energodrošībai, īpaši laikā, kad Eiropas energosistēmas piedzīvoja bezprecedenta nestabilitāti. Tādēļ secinājums par savlaicīgas rīcības trūkumu ir jāvērtē kontekstā ar objektīvajiem apstākļiem.

8. Komisija secina, ka Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija nav pilnvērtīgi aizstāvējusi lietotāju intereses likuma *Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem* 9. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē, akceptējot tarifus un neizmantojot tiesības konfrontēt sadārdzinājumu.

Komisijas secinājums būtībā atkārto Valsts kontroles ziņojumā paustos vērtējumus, nepievienojot papildu analīzi vai faktus, kas pārsniegtu VK konstatējumu apjomu. Līdz ar to šis secinājums neveido jaunu pierādījumu kopumu, bet gan interpretē VK ziņojumu politiskā kontekstā, neizvērtējot tā metodoloģiskos ierobežojumus. Komisijas norādījums par neatbilstošiem izdevumiem nav konkretizēts, un nav identificēts neviens tarifu pozīcijas elements, kas būtu neatbilstoši iekļauts izmaksās. Komisijas minētie pētījumi un konsultāciju pakalpojumi nav iekļauti ar tarifu sedzamajās izmaksās, ko apliecina SPRK tarifu pārbaudes dokumenti. Līdz ar to apgalvojums par neatbilstošu izmaksu akceptēšanu nav pamatots ar faktiskiem datiem vai regulatora lēmumiem.

9. Komisija konstatē AS *Rīgas siltums* pārvaldības trūkumus: ar saimnieciskuma principu grūti savienojamus ārpakalpojumu un komandējumu izdevumus, interešu konflikta riskus valdes un padomes līmenī, padomes enerģētikas kompetenču trūkumu un personas ar atņemtu pielaidi valsts noslēpumam.

Šie pārmetumi ir populistiski un vērsti uz uzņēmuma operatīvās darbības politizāciju. Enerģētikas nozare ir kapitālintensīva un tehnoloģiski sarežģīta, tādēļ ārpakalpojumu izmantošana ir starptautiska prakse, kas nodrošina piekļuvi specifiskām kompetencēm, kuras nav ekonomiski pamatoti uzturēt pastāvīgi uzņēmuma struktūrā. Korporatīvās pārvaldības procesi (tostarp valdes un padomes atlase) tiek veikti saskaņā ar Publiskas personas kapitāla daļu pārvaldības likumu. Pielaides valsts noslēpumam neesamība atsevišķām personām neietekmē viņu profesionālo kompetenci siltumapgādes jomā.

10. Komisija konstatē, ka aptuveni 76 km siltumtīkla faktiski ir bezsaimnieka tīkls, kas netiek iekļauts tarifā un netiek atjaunots, un ka tīkla atjaunošanas temps atpaliek no nepieciešamā.

Tas, ka attiecīgie tīkla posmi nav AS *Rīgas siltums* bilancē, nozīmē, ka tarifā netiek iekļauts šo posmu nolietojums un kapitālieguldījumu izmaksas. Tādējādi patērētājiem netiek uzlikts finanšu slogs par aktīviem, kas juridiski nepieder operatoram. Šī situācija samazina tarifu apmēru, nevis to palielina, un atbilst patērētāju interešu aizsardzības principam. Tīklu juridiskā sakārtošana ir pašvaldības un operatora kopīgs uzdevums, kas nav risināms vienpusēji.

11. Komisija konstatē, ka SC *Imanta* koģenerācijas energobloks faktiski pamests bez savlaicīga pārvaldības lēmuma, vienlaikus turpinot maksāt par pieslēguma uzturēšanu un turbīnas konservāciju.

SC *Imanta* bloka konservācija un pieslēguma uzturēšana ir stratēģisks, ģeopolitiskās neparedzamības un gaidāmās desinhronizācijas no BRELL apstākļos jebkura esoša jauda (pat konservācijas režīmā) ir valsts mēroga energodrošības rezerve, to pilnībā likvidēt būtu bezatbildīgi.

12. Komisija konstatē, ka par atlikumsiltuma izšķērdēšanu tika celta trauksme, taču pārkāpums pēc būtības netika izmeklēts atbilstoši Trauksmes celšanas likumam, bet pret trauksmes cēlēju vērsta nelabvēlīga rīcība; šie apstākļi, Komisijas ieskatā, rada pamatu kompetentu iestāžu izvērtējumam.

Trauksmes celšanas likuma 2. panta pirmajā daļā ir noteikts, ka likuma mērķis ir veicināt, lai sabiedrības interesēs tiek celta trauksme par pārkāpumiem, un nodrošināt trauksmes celšanas mehānismu izveidi un darbību, kā arī trauksmes cēlēju pienācīgu aizsardzību. Atbilstoši Trauksmes celšanas likumam šādu ziņojumu izvērtēšana un iespējamās tiesiskās sekas ir kompetento institūciju uzdevums, ne Komisijas kompetence.

13. Komisija secina, ka uzlabojumi, kas iestājušies kopš 2024. – 2025. gada, galvenokārt saistīti ar publisku trauksmi un Komisijas darbu, nevis ar institūciju savlaicīgu pašiniciatīvu.

Uzlabojumi siltumapgādes un enerģētikas pārvaldībā kopš 2024.–2025. gada ir saistāmi ar siltumapgādes tirgus kopējo attīstību un regulatīvo pilnveidi. To viennozīmīga attiecināšana uz vienu konkrētu apstākli – Komisijas darbu – neatspoguļo pilnu procesu attīstības dinamiku.

14. Komisija secina, ka tirgus modelis pieļāva neatkarīgo ražotāju piedāvājumu konsekventu novietošanu tieši zem Latvenergo regulētā tarifa kā tirgus augšējās robežas, kā arī šķērssubsidēšanu no elektroenerģijas ieņēmumiem, kas neveicināja lētākā produkta nonākšanu pie galalietotāja.

Tirgus cenu veidošanās siltumapgādes un elektroenerģijas sektorā notiek regulētā vidē, kur lielāko tirgus dalībnieku tarifi bieži kalpo kā būtisks atsauces punkts. Cenu veidošanās attiecībā pret šo līmeni var tikt uzskatīta par tirgus dalībnieku racionālu uzvedību esošā regulējuma ietvaros. Finanšu plūsmu savstarpējā saistība elektroenerģijas un siltumapgādes segmentos ir raksturīga vertikāli integrētam enerģētikas uzņēmuma modelim un var tikt izmantota kopējās darbības stabilitātes un investīciju spējas nodrošināšanai.

15. Komisija secina, ka SIA *Rīgas BioEnerģija* kā AS *Rīgas siltums* meitasuzņēmums (aptuveni 96 MW jeb aptuveni 54 % no neatkarīgo jaudas) rada operatora interešu konfliktu, un ka tā integrēšana AS *Rīgas siltums* sastāvā Valsts kontroles ieskatā dotu ietaupījumu aptuveni 3,8 – 7,3 milj. euro gadā.

Atbilstoši VK secinājumiem, ja *Rīgas BioEnerģija* būtu nevis atsevišķs komersants, bet integrēta AS *Rīgas Siltums*, *Rīgas BioEnerģija* saražotā siltumenerģija tarifā tiktu iekļauta atbilstoši ražošanas pašizmaksai, ļaujot samazināt AS *Rīgas Siltums* izmaksas par siltumenerģijas iegādi. Saskaņā ar VK revidentu aplēsēm, integrējot *Rīgas BioEnerģija* AS *Rīgas Siltums* kapitālsabiedrībā kā struktūrvienību, AS *Rīgas Siltums* ik gadu varētu ietaupīt 3,8 līdz 7,3 milj. euro. VK minētie teorētiskie ietaupījumi no reorganizācijas neņem vērā administratīvās, juridiskās un nodokļu izmaksas, kas rastos apvienošanas procesā, kā arī risku zaudēt operatīvo efektivitāti, ko sniedz specializēts meitasuzņēmums.

16. Komisija secina, ka būtisks siltumjaudu pārpalikums (kopējā uzstādītā jauda aptuveni 1798 MW pret faktisko vajadzību, kas reti pārsniedz 800 MW) liecina par nepietiekamu jaudu pārvaldību un Regulatora uzraudzību.

Regulatora kompetencē neietilpst jaudu pietiekamības vai pārpalikuma uzraudzība – tā ir katra siltuma ražotāja komercdarbības un tehniskās stratēģijas izvēle. Ražotāji paši lemj, vai turpināt ekspluatēt esošās iekārtas, tās modernizēt vai izbūvēt jaunas jaudas. Šobrīd tirgū tiek izbūvēti elektrodu katli un jaunas šķeldas stacijas, kas ļauj samazināt siltumapgādes izmaksas un palielina sistēmas elastību. Jaudu pārpalikums ir raksturīgs centralizētās siltumapgādes sistēmām, kur jānodrošina N-1 drošības princips un gatavība ekstremālām slodzēm.

17. Komisija secina, ka konstatētie pārvaldības, iepirkuma, jaudu un infrastruktūras trūkumi rada riskus Rīgas un valsts enerģētiskajai drošībai nākotnē, jo īpaši attiecībā uz TEC lomu pēc 2028. gada un balansēšanas jaudu nodrošināšanu pēc atslēgšanās no BRELL sistēmas.

Šis secinājums ir pretrunā ar iepriekšējiem punktiem. Tieši tāpēc, ka TEC un Rīgas siltumapgādes sistēmā tiek uzturētas diversificētas un jaudīgas stacijas, mēs esam gatavi sinhronizācijai ar Eiropas tīkliem un atslēgšanai no BRELL. TEC loma pēc 2028. gada kā galvenajam balansēšanas instrumentam valstī tikai pieaugs, un tieši jaudu elastība, nevis to samazināšana garantē mūsu energodrošību.

II. Atsevišķās domas par Komisijas galaziņojuma priekšlikumiem

1. Saeimai un Klimata un enerģētikas ministrijai izvērtēt grozījumus Enerģētikas likumā, nosakot siltumapgādes sistēmas operatoram skaidru pienākumu iepirkt siltumenerģiju secīgi no lētākās pieejamās un aizliegumu iepirkt dārgāku, ja pieejams lētāks (ekonomiskā pakāpeniskuma principa precizēšana), kā arī nosakot atlikumsiltuma prioritāti un definīciju.

Centralizētā siltumapgāde ir kompleksa inženiertehniska sistēma, kas darbība balstās uz nepārtrauktu līdzsvaru starp ekonomiskajiem, tehniskajiem un drošības apsvērumiem. Ja lētākais siltuma avots atrodas tīkla mezglā, no kura siltumenerģiju fiziski nav iespējams pilnā apjomā nogādāt līdz gala patērētājam, piemēram, tīkla caurlaides ierobežojumu vai stratēģisku posmu noslodzes dēļ, šādas normas mehāniska piemērošana spiež operatoru rīkoties pretēji sistēmas drošas ekspluatācijas principiem. Tādēļ ekonomiskā izdevīguma princips nevar būt absolūts, tas piemērojams tiktāl, ciktāl tas neskar siltumapgādes sistēmas drošību, tehnisko stabilitāti un nepārtrauktu pakalpojuma nodrošināšanu.

2. Klimata un enerģētikas ministrijai un Saeimai izvērtēt obligātu pienākumu *Latvenergo* strādāt koģenerācijas režīmā, kad TEC darbojas elektroenerģijas ražošanai un centralizētajā siltumapgādē pastāv pieprasījums, lai novērstu lietderīgi izmantojama siltuma izvadīšanu un risku, ka jāatgriež saņemtais valsts atbalsts.

Priekšlikums par obligātu pienākumu *Latvenergo* TEC darbību vienmēr nodrošināt koģenerācijas režīmā, ja pastāv siltumapgādes pieprasījums, nav savienojams ar elektroenerģijas un siltumapgādes sistēmas operatīvās vadības principiem reģionālajā tirgū *Nord Pool* un valsts energodrošības prasībām. TEC darbība tiek noteikta, balstoties uz tirgus situāciju, sistēmas balansēšanas vajadzībām un tehniskajiem ierobežojumiem. Normatīvi

noteikts pienākums vienmēr nodrošināt koģenerācijas režīmu var samazināt sistēmas elastību un apdraudēt elektroapgādes jaudas pieejamību kritiskos brīžos. Tādēļ jebkādas regulatīvas izmaiņas šajā jomā jāvērtē sistēmiski, nodrošinot līdzsvaru starp siltumapgādes efektivitāti, tirgus darbību un valsts energodrošību.

3. Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai pārskatīt koģenerācijas tarifu metodiku (2010. gads) atbilstoši esošajam tirgum, nodalīt koģenerācijas siltuma cenu noteikšanu no ūdenssildāmā katla līdzības un izstrādāt vadlīnijas atlikumsiltuma izmaksu attiecināšanai uz tarifiem, kā arī aktīvi izmantot likumā paredzētās tiesības lietotāju interešu aizsardzībai.

Jāuzsver, ka SPRK ir neatkarīga institūcija, kuras rīcību nosaka likumā noteiktais mandāts. Metodikas pārskatīšana ir regulatora kompetencē, taču tai jābalstās uz detalizētu tirgus analīzi un tehnisko pamatojumu. Koģenerācijas siltuma cenas nodalīšana no ūdenssildāmā katla izmaksu līdzības ir konceptuāli apsverama, taču jāņem vērā, ka koģenerācijas izmaksu struktūra ir cieši saistīta ar elektroenerģijas tirgus dinamiku. Atlikumsiltuma izmaksu attiecināšanas vadlīnijas varētu veicināt caurspīdīgumu, taču tām jābūt balstītām uz skaidri definētiem tehniskajiem kritērijiem, nevis politiskiem uzstādījumiem.

4. AS *Rīgas siltums* pilnībā nodrošināt ekonomiskā pakāpeniskuma principu un konkurenci iepirkumā (nākamās dienas vai stundas tirgus, atbilstošas lotes un sankcijas par neizpildi), atkārtoti izvērtēt SIA *Rīgas BioEnerģija* integrāciju, pārskatīt ārpakalpojumu praksi atbilstoši Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 9. 1 pantam un nodrošināt bezsaimnieka tīkla uzskaiti un atjaunošanu.

Komisija visus šos priekšlikumus var uzdot AS *Rīgas siltums* vērtēt, taču tā nevar pārņemt uzņēmuma lēmumu pieņemšanas atbildību, piemēram, Komisijas prasība nodrošināt pilnīgu pāreju uz tikai ļoti īsa termiņa tirgiem var palielināt cenu svārstīgumu un samazināt piegāžu prognozējamību, kas krīzes vai augsta pieprasījuma apstākļos var negatīvi ietekmēt patērētāju izmaksas un sistēmas drošību. Mehāniska SIA *Rīgas BioEnerģija* integrācijas pieprasīšana bez detalizēta ekonomiskā un juridiskā ietekmes izvērtējuma var radīt papildu administratīvās izmaksas un samazināt līdz šim sasniegto operacionālo elastību, tāpat rūpīgi būtu jāizvērtē ārpakalpojuma prakse, nepieņemot sasteigtus lēmumus. Bezsaimnieka tīklu neiekļaušana tarifā līdz īpašumtiesību sakārtošanai ir pamatota, jo patērētāji nemaksā par aktīviem, kas juridiski nepieder operatoram. Vienlaikus šo tīklu sakārtošana ir kopīgs infrastruktūras jautājums starp pašvaldību un operatoru.

5. AS Latvenergo un Ekonomikas ministrijai (kā kapitāla daļu turētājai) nodrošināt TEC atlikumsiltuma pilnvērtīgu nodošanu sistēmā un regulāru ziņošanu par izvadīto apjomu.

AS Latvenergo tehnoloģiskie dati par staciju darbības režīmiem ir pieejami un caurskatāmi uzraugošajām institūcijām. Papildu birokrātisku ziņošanas mehānismu ieviešana nemaina objektīvos inženiertehniskos apstākļus (tīkla termo ietilpību un slodžu profilus), bet gan palielina administratīvo slogu valsts kapitālsabiedrībai.

6. Konkurences padomei pabeigt uzsākto *Latvenergo* rīcības izvērtējumu, skaidri definēt ilgtermiņa vidējo papildu izmaksu saturu un izvērtēt tirgus modeļa atbilstību konkurences tiesībām, lai novērstu lētākā produkta izstumšanu.

Konkurences padome ir neatkarīga iestāde, kas tirgus uzraudzību un izmeklēšanu veic saskaņā ar Konkurences likumu, nevis Saeimas komisijas politiskajiem uzstādījumiem. Atbilstoši Konkurences likuma 4. panta trešajai daļai Konkurences padome savas kompetences ietvaros patstāvīgi pieņem lēmumus un veic tai likumā noteiktos uzdevumus, un tās darbība ir neatkarīga. Tādēļ Komisija var aicināt Konkurences padomi savas kompetences ietvaros turpināt uzsākto Latvenergo rīcības izvērtējumu, tostarp, ja nepieciešams, precizēt ilgtermiņa vidējo papildu izmaksu saturu un analizēt tirgus modeļa atbilstību konkurences tiesību prasībām, īpaši attiecībā uz iespējamu lētākā produkta izstumšanas risku no tirgus. Vienlaikus Komisija var norādīt uz minēto jautājumu augsto nozīmīgumu enerģētikas tirgus darbības caurspīdīguma un konkurences nodrošināšanā.

7. Rīgas valstspilsētas pašvaldībai kā lielākajai akcionārei nodrošināt aktuālu akcionāra gaidu vēstuli, uzraudzīt izvirzīto mērķu izpildi, risināt bezsaimnieka tīkla problēmu un izvērtēt akcionāru struktūras optimizāciju.

Komisijas priekšlikumam par akcionāra gaidu vēstules aktualizāciju var piekrist, vienlaikus jānodrošina, lai akcionāru struktūras vērtēšana nenotiktu sasteigti un nekļūtu par ieganstu politiskai iejaukšanai uzņēmuma operatīvajā darbībā, kas var apdraudēt kritiskās infrastruktūras stabilitāti Rīgas valstspilsētā.

8. Saeimai un Klimata un enerģētikas ministrijai izvērtēt jaudu pārvaldības un siltumavotu pieslēgšanas regulējumu, lai novērstu nesamērīgu jaudu pārpalikumu un nodrošinātu enerģētisko drošību, tostarp noteikt skaidru TEC lomu pēc 2028. gada un balansēšanas jaudu nodrošināšanu pēc atslēgšanās no BRELL.

Siltumapgādes un elektroapgādes jaudas jāvērtē kā vienota kritiskās infrastruktūras sistēma, kuras mērķis ir nodrošināt nepārtrauktību un noturību ekstremālos apstākļos. Rezerves jaudas šādā kontekstā ir sistēmas drošības buferis. Pēc sinhronizācijas ar kontinentālo Eiropu un atslēgšanās no BRELL balansēšanas jaudu pieejamība kļūst par stratēģisku drošības faktoru, kur koģenerācijas stacijas var kalpot kā ātri regulējams resurss. Tādēļ jaudu plānošana jāvērtē ne tikai izmaksu, bet arī sistēmiskās drošības un tirgus stabilitātes kontekstā. Regulējuma izmaiņas attiecībā uz jaudu samazināšanu vai TEC lomas ierobežošanu veicamas tikai pēc visaptveroša ietekmes izvērtējuma, ietverot energodrošības un sistēmas stabilitātes scenāriju analīzi.

9. AS *Rīgas siltums* un Rīgas valstspilsētas pašvaldībai izstrādāt un publiskot tīkla atjaunošanas plānu, kas nodrošinātu vismaz aptuveni 27 km ikgadēju nomaiņu un bezsaimnieka tīkla iekļaušanu uzskaitē, kā arī izvērtēt SC *Imanta* koģenerācijas energobloka turpmāko izmantošanu enerģētiskās drošības kontekstā.

Komisijas priekšlikumam var piekrist, jo, ņemot vērā labas un atklātas pārvaldības principus, AS Rīgas siltums un Rīgas valstspilsētas pašvaldībai ir jāizstrādā un jāpublisko tīklu atjaunošanas plāns. Tomēr uzskatu, ka publisko tīklu atjaunošanas tempam ir jābūt salāgotam ar pieejamo investīciju budžetu un ekonomisko pamatojumu, lai kapitālieguldījumu dēļ neizraisītu strauju tarifa lēcienu patērētājiem. Administratīvi noteikti kilometru limiti neparedz elastību investīciju plānošanā. Ģeopolitisko risku un energosistēmas pārmaiņu apstākļos esošo jaudu saglabāšana rezerves režīmā ir vērtējama enerģētiskās drošības kontekstā. Lēmumi par to izņemšanu no ekspluatācijas pieņemami tikai pēc visaptveroša drošības un ietekmes izvērtējuma.

10. Ģenerālprokuratūrai, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam un attiecīgi Valsts ieņēmumu dienestam savas kompetences ietvaros izvērtēt šajā galaziņojumā aprakstītos apstākļus par iespējamu publiskas personas mantas izšķērdēšanu, iespējamu amatpersonu bezdarbību, iespējamiem interešu konfliktiem un iespējamu nelabvēlīgu rīcību pret trauksmes cēlēju.

Šim Komisijas priekšlikumam piekrītu daļēji, jo galaziņojums kopumā satur politiski interpretējošus vērtējumus par AS *Rīgas siltums* sniegumu un vadības lēmumiem. Vienlaikus uzskatu, ka kompetentajām institūcijām ir tiesības savas kompetences ietvaros izvērtēt galaziņojumā norādītos apstākļus, balstoties uz objektīviem, pārbaudāmiem faktiem un tiesisku izvērtējumu, atturoties no iepriekšējiem pieņēmumiem vai secinājumiem, kas bez pietiekama pamata var nelabvēlīgi ietekmēt uzņēmuma un nozares profesionāļu reputāciju.

Noslēgumā vēlos paust cerību, ka Komisijas paveiktais darbs veicinās mērķtiecīgāku un konstruktīvāku siltumapgādes politikas jautājumu risināšanu mūsu galvaspilsētā, no kā ieguvēji būs visi patērētāji gan Rīgas iedzīvotāji, gan komercsektors. Tomēr jebkuras izmaiņas siltumapgādes un elektroapgādes regulējumā jāveic tikai pēc pilna sistēmiskā ietekmes novērtējuma, ietverot tehniskos, ekonomiskos, drošības un tirgus stabilitātes aspektus, lai izvairītos no neparedzētām sekām patērētājiem un energosistēmai.

Ar cieņu,

Saeimas deputāts Uģis Rotbergs